

ข้อยกเว้นที่สามารถสืบพยานบุคคลแทนพยานเอกสารหรือสืบพยานบุคคลว่ามี
ข้อความเพิ่มเติม ตัดตอน หรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อความในเอกสาร ตามมาตรา 94
วรรคท้าย ได้แก่

1. กรณีต้นฉบับเอกสารสูญหายหรือถูกทำลายโดยเหตุสุคติ หรือไม่สามารถ
นำต้นฉบับมาได้โดยประการอื่น ตามมาตรา 93 (2) (มาตรา 94 วรรคท้าย)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 108/2486 การที่จะนำสืบพยานบุคคลแทนพยานเอกสารที่
อ้างว่าหายนั้นต้องให้ได้ความว่าเอกสารนั้นหายไปอย่างไรและเก็บไว้ที่ไหน เพราะศาลจะ
รับฟังพยานเช่นนี้ได้ก็ต่อเมื่อปรากฏว่าเอกสารหายไม่ได้ เพราะสูญหายหรือถูกทำลายโดย
เหตุสุคติ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1031/2530 กรณีรัฐมีประกันภัยมีต้นฉบับอยู่ที่บ้านส่งจังหวัด
หนึ่งฉบับ ซึ่งไม่ถือว่าต้นฉบับสูญหาย ซึ่งผู้อ้างจะสืบพยานบุคคลแทนได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5859/2530 โจทก์ฟ้องว่า โจทก์ทำสัญญาเช่าห้องพิพากษา จำเลยเป็นหนังสือและสัญญาเช่าอยู่ที่จำเลย จำเลยให้การว่า ไม่มีหลักฐานการเช่าเป็นหนังสือ สัญญาเช่าไม่มีอยู่ที่จำเลย เช่นนี้ โจทก์นำพยานบุคคลเข้าสืบว่า โจทก์จำเลยทำสัญญาเช่า เป็นหนังสือได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 93(2) ไม่ต้องห้ามตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 94

2. กรณีนำสืบว่า พยานเอกสารนั้นเป็นเอกสารปลอม ไม่ถูกต้องทั้งหมดหรือแต่บางส่วน หรือเป็นเอกสารที่ไม่สมบูรณ์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1000/2494 โจทก์ฟ้องเรียกเงินภัยคุกคามสัญญาภัย จำเลยให้การว่า สัญญารายนี้ไม่สมบูรณ์จำเลยไม่ได้ภัยเงินโจทก์ไปเลย หากแต่จำเลยถูกหลอกหลวงให้พิมพ์ ลายมือลงในสัญญา ดังนี้ จำเลยยื่นมีสิทธินำพยานบุคคลเข้าสืบประกอบข้อต่อสู้ของจำเลย ได้ ไม่ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 94

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 295/2508 (ประชุมใหญ่) ในกรณีที่จำเลยให้การต่อสู้ว่า สัญญาขายฝากเป็นนิติกรรมอีพารัง สัญญาจันของนั้น ย้อมเป็นการกล่าวอ้างว่าสัญญาขาย ฝากเกิดจากเจตนาของคู่กรณี โดยคู่กรณีมีเจตนาที่แท้จริงจะทำสัญญาจันของกัน หาก เป็นความจริงดังจำเลยอ้าง สัญญาขายฝากยื่นมตกเป็นโน้มตามประมวลกฎหมายแพ่งและ พาณิชย์ มาตรา 118 (เดิม) ฉะนั้น การที่จำเลยขอสืบว่าสัญญาขายฝากเป็นโน้มจึงมิใช่เป็น การนำสืบเปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อความในเอกสารหากแต่เป็นการนำสืบหักล้างว่าสัญญาขาย ฝากไม่ถูกต้องสมบูรณ์ทั้งหมด จำเลยยังนำสืบได้ ไม่ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความแพ่ง มาตรา 94 วรรคท้าย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2321/2518 จำเลยให้การว่า จำเลยลงชื่อในสัญญาภัยโดยไม่ ทราบจำนวนเงิน ที่โจทก์กรอกจำนวนเงินในสัญญาภัยเกินจำนวน 5,000 ที่ค้างจริง เป็นการ ต่อสู้ว่าการภัยและที่มีประกันไม่สมบูรณ์ ถึงแม้ในสัญญาระบุว่ารับเงินไป 13,500 บาท จำเลยก็จะนำสืบหักล้างเอกสารดังกล่าวได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2346/2519 โจทก์ฟ้องเรียกเงินตามจำนวนในสัญญาภัย 8,000 บาท จำเลยให้การว่า ภัยไปเพียง 300 บาท แต่โจทก์ตกลงว่า จำเลยต้องการเงินอีกเมื่อใดให้

มาอาจนครบจำนวนเงินตามสัญญาไว้ จำเลยได้รับเงินกู้ไปหลายครั้งรวม 3,300 บาท จึงว่า จำเลยต่อสู้ว่าสัญญาไม่สมบูรณ์ เพราะโจทก์ส่งมอบเงินให้จำเลยไม่ครบถ้วนตามสัญญา จำเลยนำสืบได้ว่ารับเงินไปจากโจทก์แล้วเท่าใด ไม่เป็นการนำสืบเปลี่ยนแปลงแก้ไขเอกสาร

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 943/2520 การนำสืบว่าสัญญาเข้าชื่อเป็นนิติกรรมอ่ำพารา สัญญาภัยขึ้นตอกเป็นโน้มจะใช้บังคับไม่ได้นั้น มิใช่เป็นการนำสืบเปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อความ ในเอกสาร หากแต่เป็นการนำสืบทักถั่งสัญญาเข้าชื่อว่าไม่ถูกต้องสมบูรณ์ทั้งหมด จึงไม่ ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 94

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 277/2522 สืบพยานบุคคลว่า ผู้กู้ลงลายมือชื่อในแบบพิมพ์ สัญญาภัยที่มิได้กรอกข้อความ ซึ่งความเป็นจริงเป็นการร่วมทุนทำงานโดยโจทก์ออกค่าใช้จ่าย จำเลยออกแรงทำในนาของจำเลย เป็นการนำสืบว่าสัญญาไม่สมบูรณ์ สืบได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2058/2523 จำเลยต่อสู้ว่า การที่ยอมลงชื่อในสัญญาชื่อขาย ที่คืนเพระหลงเชื่อคำของโจทก์ที่อ้างว่าเพื่อความสะดวกแก่การแบ่งแยก ซึ่งเท่ากันเป็นการ อ้างว่าหนี้ตามสัญญาไม่สมบูรณ์ จำเลยมีสิทธิที่จะนำสืบทักถั่งเอกสารนั้นได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 142/2425 หนังสือสัญญาภัยข้อความว่า จำเลยได้รับเงินกู้ไป เสร็จแล้วในวันทำสัญญา จำเลยให้การต่อสู้ว่ามิได้รับเงินกู้ เพราะโจทก์ซึ่งเป็นบิดาของ บรรยายจำเลยกับจำเลยตกลงกันว่า โจทก์จะจัดการมาปันกิจศพบรรยายจำเลยและจะนำเงินซึ่ง มีผู้นำมาช่วยงานศพมาใช้คืนโจทก์ โจทก์จึงให้จำเลยทำสัญญาภัยเพื่อป้องกันมิให้จำเลยอ้าง สิทธิที่มีผู้นำมาช่วยและโจทก์ได้รับเงินที่มีผู้มาช่วยงานศพไปแล้ว ดังนี้ ถ้าข้อเท็จจริงเป็นดัง ที่จำเลยต่อสู้ มูลหนี้ระหว่างโจทก์จำเลยก็ไม่เกิดขึ้นสัญญาภัยที่ทำกันระหว่างโจทก์และจำเลย ย้อนไม่สมบูรณ์ไม่มีผลบังคับ เท่ากันเป็นการนำสืบว่าสัญญาหรือหนี้ที่ระบุไว้ในเอกสารไม่ สมบูรณ์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 94 วรรคสอง จำเลยจึงมีสิทธิ นำสืบตามข้อต่อสู้ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3649/2525 โจทก์บรรยายฟ้องว่า โจทก์จำเลยประสงค์จะ ขายฝากที่ดินกัน เพียง 200 ตารางวา ส่วนที่เหลือไม่ได้ขายฝาก เพราะจะต้องแบ่งแยก โฉนด แม้โจทก์จะดตะเบียนขายฝากที่ดินไว้กับจำเลยทั้งแปลง โจทก์นำสืบว่าขายฝากเพียง

200 ตารางวาได้ เพราะเป็นเรื่องนิติกรรมอีกอย่าง ไม่เป็นการสืบเปลี่ยนแปลงแก้ไขอันด้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 94

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3125/2527 จำเลยทำสัญญาภัยให้โจทก์ไว้ 60,000 บาท แต่จำเลยให้การว่าภัยเพียง 30,000 บาท แต่ทำสัญญาภัยดังกล่าว เพราะโจทก์ต้องการผูกมัดจำเลยให้เลี้ยงดูน้องสาวโจทก์ เป็นการกล่าวอ้างว่าสัญญาภัยที่นำมาฟ้องเป็นสัญญาภัยที่ไม่สมบูรณ์ เพราะโจทก์สั่งมอบเงินให้จำเลยไม่ครบถ้วนตามสัญญา จำเลยมีสิทธินำพยานบุคคลมาสืบได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 244/2530 โจทก์ให้จำเลยลงชื่อในหนังสือสัญญาซื้อขายข้าวเปลือกโดยยังไม่มีการกรอกข้อความ แล้วโจทก์นำสัญญานี้ไปให้นักคลื่นลงชื่อเป็นพยาน และกรอกข้อความซึ่งไม่ตรงตามความประสงค์ของจำเลย เพราะจำเลยลงชื่อในสัญญาดังกล่าวเพื่อเป็นหลักฐานที่จำเลยได้ภัยเงินโจทก์ สัญญาดังกล่าวจึงเป็นสัญญาปลอม จำเลยนำพยานบุคคลมาประกอบข้ออ้างของจำเลยได้ ไม่ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 94

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4325/2532 การที่จำเลยนำสืบพยานบุคคลว่าสัญญาภัยเอกสารหมาย จ. 1 เป็นเรื่องที่จำเลยซื้อที่ดินโจทก์และจำเลยกำกับชำระค่าที่ดินแล้วทำสัญญาภัย ให้สามีจำเลยเป็นผู้ลงลายมือชื่อเป็นผู้ภัยแล้วให้โจทก์ยึดถือไว้แทน โดยตกลงกันว่าเมื่อจำเลยชำระราคาที่ดินแล้ว โจทก์จะทำลายสัญญาภัยทิ้ง ต่อมาจำเลยชำระราคาที่ดินครบถ้วนแล้ว และโจทก์จดทะเบียนโอนที่ดินให้จำเลยแล้ว โจทก์กลับนำสัญญาภัยดังกล่าวไปประกอบข้อความและนำเป็นหลักฐานฟ้องจำเลย ดังนี้ เป็นการนำสืบว่าสัญญาภัยเป็นสัญญาปลอม และเป็นการนำพยานบุคคลเข้าสืบเพื่อทำลายล้างเอกสารทั้งฉบับ จึงไม่ขัดต่อประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 94

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2163/2533 การที่จำเลยให้การต่อสู้คดีว่า จำเลยภัยเงินโจทก์ เพียง 8,000 บาท มิใช่ 80,000 บาท ตามที่โจทก์ฟ้อง เพราะโจทก์ปลอมแปลงเอกสารสัญญาภัยโดยกรอกข้อความและจำนวนเงินจากที่ภัยไป 8,000 บาท เป็น 80,000 บาท โดยจำเลยมิได้ยินยอมเช่นนี้ แม้สัญญาภัยจะระบุว่าได้รับเงินครบถ้วนแล้ว จำเลยมีสิทธินำสืบ

พยานบุคคลตามข้อต่อสืบของจำเลยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 94 วรรคท้าย เพราะเป็นการนำสืบประกอนข้ออ้างว่าพยานเอกสารที่แสดงนั้นเป็นเอกสารปลอมหรือไม่ถูกต้องทั้งหมด หรือแต่บางส่วน หรือสัญญาหรือหน้อบังอื่นที่ระบุไว้ในเอกสารนั้นไม่สมบูรณ์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 529/2535 จำเลยชอบที่จะนำพยานบุคคลมาสืบประกอนข้ออ้างว่า สัญญาภัยไม่มีผลผูกพันกับโจทก์จำเลยทำขึ้นเพื่อเป็นหลักฐานคุณครองเงินของโจทก์ที่นำไปซื้อห้องทุนค้าขายน้ำแข็งก้อนกับจำเลยได้ ไม่เป็นการสืบพยานบุคคลเปลี่ยนแปลงแก้ไขเอกสาร เพราะเป็นการสืบว่าสัญญาภัยไม่สมบูรณ์นั้นเอง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3614/2535 จำเลยที่ 1 ให้การต่อสู้คดีว่า สัญญาภัยเป็นเอกสารปลอม จึงมีสิทธินำสืบตามข้อต่อสืบได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 94 วรรคสอง ส่วนการนำสืบว่ารับเงินจากโจทก์จำนวน 28,000 บาท เป็นการอ้างเหตุผลประกอนว่า สัญญาภัยที่มีข้อความว่าภัย 90,000 บาท เป็นเอกสารปลอม ไม่ใช่เรื่องนำสืบเปลี่ยนแปลงข้อความในเอกสาร

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 569/2536 จำเลยยอมรับว่า ได้ลงชื่อในช่องผู้ภัยตามสัญญาภัยเงินที่ทำไว้กับโจทก์ แต่ต่อสืบว่าขณะที่ลงชื่อยังไม่ได้มีการกรอกข้อความใดๆ ลงไว้แล้วโจทก์ไปกรอกจำนวนเงินเพิ่มเติมภายหลังซึ่งสูงกว่าจำเลยภัยเงินไปจากโจทก์ ดังนี้เท่ากับจำเลยต่อสืบว่าสัญญาภัยเงินเป็นเอกสารปลอม จำเลยจึงนำพยานบุคคลมาสืบตามข้อต่อสืบได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4604/2536 ข้อเท็จจริงตามที่โจทก์ฟ้องและนำสืบว่าโจทก์ กับจำเลยที่ 1 ตกลงขายบ้านเลขที่ 14/1 พร้อมที่คืนทั้งหมดที่มีสิ่งปลูกสร้าง แต่ตามสัญญาซื้อขายที่คืนเอกสารหมาย จ. 8 จำเลยที่ 1 โอนกรรมสิทธิ์เฉพาะที่คืนโฉนดเลขที่ 16331 เพียงโฉนดเดียวเท่านั้น ส่วนที่คืนโฉนดเลขที่ 4455 (ซึ่งเป็นที่คืนที่มีสิ่งปลูกสร้าง) จำเลยที่ 1 ปกปิดไม่แบ่งโอนกรรมสิทธิ์ให้แก่โจทก์ แต่กลับโอนกรรมสิทธิ์ให้แก่จำเลยที่ 2 ทำให้โจทก์เสียเปรียบผิดเจตนาในการทำสัญญาซื้อขายเท่ากับโจทก์นำสืบว่าสัญญาซื้อขายเอกสารหมาย จ. 8 ไม่ถูกต้องทั้งหมดหรือแต่บางส่วน โจทก์จึงมีสิทธินำสืบพยานบุคคลได้

3

卷之三

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3846/2538 การที่จำเลยนำพยานบุคคลมาสืบว่า โจทก์ที่ 2 ไม่ได้ไปสำนักงานที่คิดในวันทำสัญญาซื้อขายที่ดิน และไม่ทราบว่าพระราษฎรใดจึงมีลายมือชื่อโจทก์ที่ 2 ปรากฏอยู่ในหนังสือสัญญาซื้อขายที่ดินที่ระบุว่า จ. กับโจทก์ที่ 2 และจำเลย ร่วมกันเป็นผู้ซื้อขึ้น เป็นการนำสืบเพื่อแสดงว่าเอกสารนั้นเป็นเอกสารปลอม จำเลย จึงมีสิทธินำพยานบุคคลมาสืบได้ เช่นนั้น ตามประมวลกฎหมายวิธิพิจารณาความแพ่ง มาตรา 94 วรรคสอง

3. กรณีคู่ความตีความหมายในเอกสารผิด การนำสืบเช่นนี้ได้แก่การนำสืบอธิบายความหมายของข้อความในเอกสารที่ไม่ชัดเจน ขัดแย้งกันเอง หรือเป็นเอกสารที่มีข้อความหลายความหมาย จึงสืบพยานบุคคลอธิบายว่า ข้อความในเอกสารนั้นมีความหมายที่แท้จริงของคู่สัญญาเป็นอย่างไร

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1302/2497 สัญญาจะซื้อขายระบุเนื้อที่ 40 ไร่ เขตติดต่อและโฉนดเลขที่ 1561 ได้ความว่า ที่ดินจะซื้อขายนั้นโฉนดเลขที่ 1563 เพราะโฉนดเลขที่ 1561 เนื้อที่เพียง 28 ไร่ ผู้ซื้อนำสืบพยานบุคคลได้ เป็นการนำสืบแปลงข้อความที่กำหนดอยู่ มิใช่แก้ไขข้อความในเอกสาร

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1049/2500 เอกสารเขียนว่าได้รับเงินแล้วในการชำระหนี้เจ้าหนี้นำสืบได้ว่า ลูกหนี้ชำระให้เป็นเช็ค และธนาคาร ไม่จ่ายเงินตามเช็ค อันเป็นการนำสืบอธิบายข้อความในเอกสาร ไม่ใช่สืบแก้ไขเอกสาร (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1728/2500, 868/2509 วินิจฉัยไว้ในทำนองเดียวกัน)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2430/2516 การนำสืบถึงข้อเท็จจริงที่เข้าใจระหว่างโจทก์ จำเลยว่า เมื่อโจทก์ชำระค่าที่ดินงวดสุดท้ายให้แล้ว จำเลยจะโอนโฉนดที่ดินตามสัญญาจะซื้อขายให้นั้น แม้ข้อความนั้นมิได้ระบุในสัญญา ก็ไม่เป็นการนำสืบแก้ไขแปลงข้อความในสัญญา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1601/2520 สัญญาภูรบุไว้ว่า จำเลยยอมให้ดอกเบี้ยร้อยละ 5 แก้โจทก์ทุกเดือน ไม่ชัดเจนว่า ร้อยละ 5 ต่อ หรือร้อยละ 5 บาท โจทก์ยื่นมีสิทธิสืบพยานบุคคลได้ว่า ดอกเบี้ยที่ระบุไว้ในสัญญาภูรบุนั้นหมายถึงร้อยละห้าต่อ เพราะเป็น

• **Geographic distribution** of military training facilities across the United States.

• The following section provides a detailed description of the proposed methodology, including the data collection and analysis process.

10. *Leucosia* *leucostoma* *leucostoma* *leucostoma* *leucostoma* *leucostoma*

（三）在於社會上，我們應當有著一個正確的態度。我們應當對社會上的一切問題，都有著一個正確的態度。我們應當對社會上的一切問題，都有著一個正確的態度。我們應當對社會上的一切問題，都有著一個正確的態度。

總價值約為 506,000 萬英鎊，即為該公司所轉讓的總價值。

ก็ต้องการให้เป็นไปตามที่ต้องการ แต่ในความจริงแล้ว ไม่ใช่เรื่องง่ายที่จะทำให้คนอื่นเชื่อถือเราได้

ขายอ้อยไม่มีการชำระเงินกัน หลังจากทำสัญญาจ่ายตัดอ้อยส่งโรงงาน 3 ครั้ง จำเลยชำระราคาอ้อยเพียง 2 ครั้ง ครั้งสุดท้ายยังไม่ชำระ ดังนี้ ไม่เป็นการสืบเปลี่ยนแปลงแก้ไขเอกสารอันจะต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 94

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2484/2534 การที่จำเลยสืบว่า โจทก์ทั้งสองทำสัญญาจะซื้อขายบ้านพิพากษ์กับจำเลย แต่ความประسنก์แท้จริงของโจทก์ทั้งสองก็เพื่อจะซื้อบ้านพิพากษา อ. บุตร โจทก์ที่ 2 นั้น เป็นเรื่องที่จำเลยนำสืบถึงวัตถุประสงค์ของโจทก์ในการทำสัญญา มิใช่นำสืบว่ามีข้อตกลงเป็นอย่างอื่นแตกต่างจากสัญญาอันจะเป็นการนำสืบแก้ไขเปลี่ยนแปลงเอกสารซึ่งต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 94 (ข)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3470/2538 เมื่อจำเลยให้การต่อสู้ว่า ล. เจ้าของกรรมสิทธิ์ มอบอำนาจให้ บ. ทำสัญญาเช่ากับจำเลย ย้อมนำสืบโดยอ้างหนังสือมอบอำนาจเพื่ออธิบายให้เห็นว่าที่มีชื่อ บ. เป็นผู้ให้เช่าในสัญญาเช่า เพราะได้รับมอบอำนาจจาก ล. ไม่เป็นการนำสืบเปลี่ยนแปลงแก้ไขเอกสารสัญญาเช่า

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4380/2540 สัญญาจะซื้อขายมีข้อความว่า ส่วนเงินที่เหลืออีก 1,850,000 บาท จะจ่ายในเมื่อทางธนาคารอนุมัติให้ ไม่ได้กำหนดให้เห็นต่อไปว่า หากธนาคารไม่อนุมัติจะมีผลเป็นอย่างไร การที่นำสืบพยานบุคคลว่า มีข้อตกลงคุยว่าจะซื้อขายเลิกกัน โจทก์ยอมมีสิทธินำสืบได้ เพราะเป็นการนำสืบอธิบายข้อความในเอกสารมิใช่เป็นการสืบเพิ่มเติม ตัดตอน หรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อความในเอกสาร ไม่ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 94 (ข)

ข้อสังเกต

- หลักการห้ามน้ำสืบพยานบุคคลแทนพยานเอกสาร ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 94 ไม่นำไปใช้บังคับในคดีอาญา เพราะตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 บัญญัติว่า พยานวัดดู พยานเอกสาร หรือพยานบุคคล

ก็จะเป็นไปได้ยากที่สุดแล้ว แต่ถ้าเรามีความตั้งใจจริง ก็จะสามารถทำให้สำเร็จได้ แต่ถ้าไม่มีความตั้งใจจริง ก็จะไม่สำเร็จได้

๒
การบันทึกประวัติความคิดเห็นพหุภายนอก
โดยสืบสานให้เป็นเรื่องราวที่น่าสนใจ

ก็ต้องหันหน้าไปทางขวาแล้วเดินต่อไปอีก

卷之三

บังคับใช้ในส่วนที่เป็นไปได้ แต่ไม่ใช่ในส่วนที่เป็นไปไม่ได้

2

ก็ได้เดินทางกลับสู่กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม ๒๕๖๙ ผู้จัดศพ "เด็กสาว" ได้เดินทางกลับสู่ประเทศไทย พร้อมกับครอบครัวและญาติ戚戚 ทั้งนี้เพื่อให้เด็กสาวได้รับการดูแลอย่างดีในประเทศไทย หลังจากนั้น ครอบครัวได้จัดการศพตามประเพณีไทย ณ วัดราษฎร์บูรณะ กรุงเทพฯ ซึ่งมีผู้คนมาร่วมงานจำนวนมาก แสดงถึงความเสียใจและน้ำใจของชาวไทยที่ต้องมาสักการะและให้กำลังใจแก่ครอบครัว

เงินเดือนและค่าตอบแทนต่อเดือน ประจำปี พ.ศ. ๒๕๓๗ - ๒๕๔๖

จะขายที่ดินพิพาท จำเลยจึงนำสืบรายการที่แท้จริงได้ ไม่ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 94

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3390-3391/2538 สัญญาซื้อขายที่ดินพร้อมบ้านพิพาทดีขึ้นสืบเนื่องมาจากการจะซื้อขายซึ่งมีการวางแผนดัดฟ้าหรือทำระรากนางส่วนแล้ว ต้องด้วยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 456 วรรคสอง ซึ่งฟ้องร้องให้หักค่าเดือนไม่ได้เมื่อมีเอกสารมาแสดง เมื่อมีปัญหาว่า จำนวนที่ 1 และที่ 2 ซึ่งจะเป็นตามสัญญาซื้อขาย ครบถ้วนแล้วหรือไม่ โดยที่จึงมีสิทธินำพยานบุคคลมาสืบไว้ ไปใช้ในการสืบพยานเพื่อหักดึงเอกสารตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 91

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7053/2540 ต. ผู้บริโภค ได้ตกลงจะซื้อที่ดินพิพาทด้วยมีการวางแผนดัดฟ้าไว้ กรณีดังกล่าวไม่ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือกิฟฟองร่องรอยเดียวกันได้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 456 วรรคสอง จึงให้ใช้กรณีที่กฎหมายเริ่งคบันให้มีพยานเอกสารมาแสดง โดยที่จึงมีสิทธินำสืบพยานบุคคลเพิ่มเติมซึ่งควรนำไปทดสอบ หรือศาลมีอำนาจรับฟังพยานบุคคลของโจทก์ได้

หมายเหตุ แต่ถ้าได้มีการทำสัญญาจะซื้อขายที่ดินกันไว้ และได้มีการวางแผนดัดฟ้าโดยระบุไว้ในสัญญาจะซื้อขายดังกล่าวด้วย การวางแผนดัดฟ้าที่เป็นเพียงข้อตกลงไว้เป็นสัญญาซื้อขายเท่านั้น หากใช้เป็นข้อตกลงทำสัญญาจะซื้อขายซึ่งสมบูรณ์ด้วยมีการมัดรวมต่อมาได้ จึงเป็นกรณีที่จะต้องมีพยานเอกสารมาแสดงและต้องห้ามนี้ให้นำสืบพยานบุคคลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 94 ซึ่งมีคำพิพากษาของศาลฎีกาที่ 2216/2515, 3083/2526, 4475/2528, 667/2537 และ 6718/2540 วินิจฉัยไว้เป็นบรรทัดฐานแล้ว

4. สัญญาเช่าอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งเป็นสัญญาต่างตอบแทนพิเศษยิ่งกว่าสัญญาเช่าธรรมด้วยไม่จ้างไว้เดือนมีหลักฐานเป็นหนังสือไม่ต้องห้ามนี้ให้นำสืบพยานบุคคล

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1002/2509 (ประชุมใหญ่) การที่จำเลยนำสืบว่าได้ออกเงินซ่อมแซมค่าก่อสร้างให้แก่ผู้ให้เช่าอันจะพิจารณาเป็นสัญญาต่างตอบแทนนี้ เป็นการนำสืบถูกกฎหมายที่ห้ามใช้จ่ายมีสิทธิใบอนุญาตที่ 15 ไว้ เพราะจ่ายได้ออกเงินซ่อมแซมค่าก่อสร้างตึกพิพาทเป็นการตอบแทน จึงเท่ากับเป็นการไม่เสื่อมทักษิณว่าสัญญานี้ไม่ใช่สัญญาเช่า

ธรรมดा แต่เป็นสัญญาต่างตอบแทนไม่ต้องห้ามตามมาตรา 94 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1547/2530 จำเลยให้การปฏิเสธว่า โจทก์ทั้งสองไม่ได้บอกเลิกสัญญา และ เก็บจันทร์และต่อสืบว่าการเช่าตึกพิพากษ์มีข้อตกลงให้จันทร์อยู่ค่าเช่าต่อสร้าง โดยผู้ให้เช่าจะจ่ายให้ตึกพิพากษ์มีกำหนดไม่น้อยกว่า 25 ปี เพียงแต่ที่สัญญาเช่าไว้มีกำหนด 12 ปี ก่อน จันทร์ยอนที่จะนำสืบถึงสาเหตุที่จันทร์มีสิทธิเช่าต่ออีก เพราะได้ออกเงินค่าเช่าสร้างเป็นการตอบแทน เท่ากับเป็นการนำสืบหลักฐานสัญญาเช่านั้นว่าไม่ใช่สัญญาเช่าธรรมดា แต่เป็นสัญญาต่างตอบแทนไม่ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 94

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2582/2535 จันทร์นำสืบพยานบุคคลเพื่อแสดงว่าสัญญาเช่าที่จันทร์มิได้ต่อโจทก์ที่แท้จริงเป็นสัญญาต่างตอบแทนพิเศษยังคง有效าสัญญาเช่าธรรมด้า จึงไม่จำต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือ การสืบของจันทร์จึงไม่ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 94

5. สัญญาไม่ได้กำหนดเวลาชำระราคас่วนที่เหลือไว้ไว้ให้ชัดเจนมีใจ ก็สามารถนำตัวพยานบุคคลถึงกำหนดเวลาที่ต้องชำระราคас่วนที่เหลือได้ ทั้งนี้เพื่อให้ชัดเจนและปฏิบัติความสัญญาเช่าไว้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1174-1175/2533 สัญญาจะซื้อขายที่ดินระบุว่า จำเลยได้ขายที่ดินให้โจทก์ในราคา 40,000 บาท ชำระเงินแล้ว 10,000 บาท แต่เอกสารดังกล่าวไม่ได้กำหนดให้โจทก์ผ่อนชำระเงินที่เหลืออีก 30,000 บาท ภายใต้กำหนดเท่าใด การที่โจทก์นี้เพรียบบุคคลมาสืบถึงกำหนดเวลาที่ต้องชำระเงินส่วนที่เหลือ จึงเป็นการนำสืบถึงข้อตกลงต่างหากจากสัญญาจะซื้อขายเพื่อให้ชัดเจน ดังนี้ ไม่เป็นการนำสืบแก้ไขเพิ่มเติมเอกสาร

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2772/2538 สัญญาซื้อขายมีข้อความว่า ผู้ขายได้ขายที่นา 2 ไร่เศษให้แก่ผู้ซื้อ ผู้ซื้อชำระไว้ 30,000 บาท และยังคงชำระอีก 10,000 บาท เป็นสัญญาซื้อขายที่ไม่ได้ระบุจำนวนเนื้อที่ดินไว้แน่นอนและไม่ได้กำหนดเวลาชำระเงินที่เหลือ

ໄວ້ ຈຶ່ງເປັນສ້າງສູງທີ່ໄໝ່ຊັດແຈ້ງ ການທີ່ຜູ້ອໍານົບນຳສິນພຍານບຸກຄລວ່າຍັງຕ້ອງທຳການຮັງວັດຈຳນານນີ້ເອົ້າ
ທີ່ດີນກັນກ່ອນແລ້ວຈຶ່ງຂໍຮະຮາຄາສ່ວນທີ່ແລ້ວໃນວັນໂອນກຣມສີທີ່ ຈຶ່ງເປັນການນຳສິນທຶນທີ່ອັກ
ລົງຕ່າງໜາກຈາກສ້າງສູງທີ່ຂໍ້ອ່າຍ ເພື່ອໃຫ້ສ້າງສູງຫັດເຈນແລະປົງບັດຕາມສ້າງສູງໄດ້ ໂຈທກ໌ຈຶ່ງມີສີທີ່
ນຳສິນພຍານບຸກຄລໄດ້ໄໝ່ເປັນການນຳສິນແປລີ່ຢັນແປ່ງແກ້ໄຂຂໍ້ອ່າຍໃນເອກສາຮ

ໜາຍເຫດຖຸ ແຕ່ດ້າເປັນກຣີທີ່ໄໝ່ກຳຫຼາດວັນທີໄວ້ແນ່ນອນວັນໄດ້ແລ້ວ
ຈະຂອນນຳສິນພຍານບຸກຄລແປລີ່ຢັນແປ່ງແກ້ໄຂກຳຫຼາດວັນທີກ່າວໄມ່ໄໝ່ໄດ້ ຕາມຄຳພິພາກຍາສາລ
ຢູ່ກາທີ່ 1384/2523 , 581/2530 ແຕ່ອ່າງໄຣກ໌ຕາມແນ້ວ່າສ້າງສູງຈະກຳຫຼາດວັນທີຂໍ້ອ່າຍໃນ
ສ້າງສູງໄວ້ອ່າງຊັດແຈ້ງ ແຕ່ໃນທາງປົງບັດຕິມໄດ້ຢັດຄື່ອສ້າງສູງອ່າງເກຮົ່ງເກຮົດ ເຊັ່ນ ຈໍາເລີຍຍອນ
ຜ່ອນຜັນໃຫ້ໂຈທກ໌ຕລອມມາ ໂຈທກ໌ຂໍ້ອ່າຍນຳພຍານບຸກຄລມາສິນເພື່ອໃຫ້ເຫັນທຶນຂໍ້ອ່າຍໃນທີ່ຈິງດັກກ່າວ
ໄດ້

ຄຳພິພາກຍາສາລຢູ່ກາທີ່ 252/2540 ກຳຫຼາດວັນທີທີ່ຕົກລົງກັນໄວ້ເປັນສ່ວນທີ່
ຂອງສ້າງສູງທີ່ຈະເປັນສາຮະສຳຄັ້ງແຕ່ຄູ່ສ້າງສູງຈະຈື້ອປົງບັດຕາມສ້າງສູງຫຼືໄມ່ເປັນອີກເຮືອງໜີ່
ການນຳສິນຂໍ້ອ່າຍຈຶ່ງວ່າໂຈທກ໌ຂໍ້ອ່າຍຕາມງວດໄມ່ຕຽງວັນທີກຳຫຼາດ ໄນໄໝ່ເປັນການນຳສິນແກ້
ໄຂແປລີ່ຢັນແປ່ງແກ້ໄຂເອກສາຮແລະທີ່ຈໍາເລີຍຜ່ອນຜັນໃຫ້ໂດຍບືນຍອນຮັບຂໍ້ຮ່າຍໄວ້ແສດງວ່າໃນທາງປົງບັດ
ໂຈທກ໌ຈໍາເລີຍນີ້ໄດ້ມີເຈດນາຄື່ອເອກກຳຫຼາດວັນທີກຳຫຼາດສິນຕ່າງໆທີ່ດີນຕາມງວດເກຮົ່ງເກຮົດຕາມສ້າງສູງ
ດັ່ງນັ້ນ ເມື່ອຮັບກຳຫຼາດຂໍ້ຮ່າຍງວດທີ່ 10 ໂຈທກ໌ຍັງໄໝ່ຂໍ້ຮ່າຍ ຈໍາເລີຍນີ້ແນ້ວ່າທີ່ຕ້ອງນອກກ່າວ
ໃຫ້ໂຈທກ໌ຂໍ້ຮ່າຍທີ່ກ່າຍໃນເວລາພອສນຄວ ຕາມປະນະລັກຄູ່ໝາຍແພ່ງແລະພາລິ້ຍ໌ ນາມຮາ
387 ພາກໂຈທກ໌ໄໝ່ຂໍ້ຮ່າຍຈໍາເລີຍນີ້ສີທີ່ເລີກສ້າງສູງໄດ້ ປະກຸບວ່າເມື່ອທຶນກຳຫຼາດຂໍ້ຮ່າຍງວດທີ່
10 ໂຈທກ໌ໄໝ່ຂໍ້ຮ່າຍ ຈໍາເລີຍໄໝ່ເຄີຍແຈ້ງໂຈທກ໌ໃຫ້ຂໍ້ຮ່າຍໃນວັນທີກຳຫຼາດ ແລະນີ້ໄດ້ປົງບັດຕາມ
ນາມຮາ 387 ດັກກ່າວ ລື່ມໄໝ່ໄດ້ວ່າໂຈທກ໌ເປັນຝ່າຍຝຶດສ້າງສູງ ສ້າງສູງຈຶ່ງໄໝ່ເລີກກັນ

6. ສ້າງສູງທີ່ຂໍ້ອ່າຍໄໝ່ໄດ້ກຳຫຼາດຄໍາຮຣມນີ້ຍືນໃນການໂອນໄວ້ ຕ້ອງເປັນໄປຕາມ
ປະນະລັກຄູ່ໝາຍແພ່ງແລະພາລິ້ຍ໌ ນາມຮາ 457 ກ່າວຄື່ອ ຜູ້ຈະໜີ້ແລະຜູ້ຈະໜາຍຕ້ອງອອກຄ່າ
ຮຣມນີ້ຍືນການໂອນຄນລະຄົ່ງ ຈະນຳສິນພຍານບຸກຄລວ່າຝ່າຍໄດ້ຕົກລົງເປັນຜູ້ເສີຍຄໍາຮຣມນີ້ຍືນ
ແຕ່ເພີ່ງຝ່າຍເດີຍໄໝ່ໄດ້

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 817/2524 สัญญาจะซื้อขายที่ดินมิได้กำหนดเรื่องที่โจทก์ซึ่งเป็นผู้ซื้อจะต้องออกค่าธรรมเนียมในการโอนไว้ในสัญญาด้วย ดังนั้น การที่จำเลยจะนำพยานบุคคลมาสืบว่า โจทก์คงลงกับจำเลยว่าจะออกค่าธรรมเนียมในการโอน และเมื่อโจทก์ไม่ยอมออกค่าธรรมเนียมดังกล่าวถือว่าโจทก์เป็นฝ่ายพิดสัญญานั้น เป็นการนำสืบพยานบุคคลเพิ่มเติมเปลี่ยนแปลงแก้ไขเอกสารสัญญาจะซื้อขาย ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 94

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2955/2532 เมื่อปรากฏว่าในสัญญาจะซื้อขายที่ดินพิพาทระบุราคาซื้อขายไว้ชัดแจ้งเป็นเงิน 240,000 บาท และมิได้กำหนดเรื่องที่โจทก์ซึ่งเป็นผู้ซื้อจะต้องเป็นผู้ออกค่าธรรมเนียมในการโอน ค่าภาษีเงินได้และค่าอากรรับเงินแต่ได้ยกเว้นนี้ จำเลยจะนำพยานบุคคลมาสืบว่าราคาซื้อขายที่ดินพิพาทเป็นเงิน 600,000 บาท และมิข้อตกลงดังกล่าวไว้ไม่ เพราะเป็นการนำสืบพยานบุคคลเพิ่มเติมหรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขเอกสารสัญญาจะซื้อขาย ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 94 และไม่ใช่กรณีที่นำสืบถึงความไม่สมบูรณ์ของเอกสารนั้น

7. กรณีสัญญาภินทร์หรือสัญญาจันรองระบุไว้อย่างชัดเจนว่า จำเลยได้รับเงินไปครบถ้วนแล้ว จำเลยจะนำพยานบุคคลเข้าสืบว่าจำเลยไม่ได้เงินตามสัญญาภู่หรือสัญญาจันรองไม่ได้ เป็นการนำสืบเปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อความในสัญญาภู่หรือสัญญาจันรอง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1752/2520 สัญญาจันรองระบุว่า จำเลยได้รับเงินจากโจทก์ไปครบถ้วนแล้ว จำเลยจะนำสืบว่าไม่ได้รับเงินตามสัญญาจันรองไม่ได้ เพราะเป็นการนำสืบเปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อความในเอกสารสัญญาจันรอง ต้องห้ามนิไห้นำพยานบุคคลเข้าสืบตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 94 วรรคแรก (นี่คือคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1269/2499, 589/2513, 73/2518, 2346/2519, 1842/2524 และ 710-711/2535 วินิจฉัยไว้ในทันเดียกัน)

แต่ปัจจุบันนี้ได้มีแนวคำพิพากษาของศาลฎีกาวินิจฉัยว่า กรณีที่จำเลยต่อสู้คดีว่า จำเลยไม่ได้รับเงินหรือได้รับเงินไม่ครบถ้วน ตามที่ระบุไว้ในสัญญาภู่หรือสัญญาจันรอง จำเลยสามารถนำพยานบุคคลมาสืบได้ เพราะเป็นการลืมถึงความไม่สมบูรณ์แห่งหนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5348/2540 การนำสืบว่า จำเลยผู้กู้ยืมไม่ได้รับเงินเดือนตามจำนวนเงินระบุไว้ในสัญญาภัยยืม ไม่เป็นการนำสืบเปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อความในเอกสารกู้ยืมเงิน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 94 (ข) แต่เป็นการนำพาณบุคคลมาสืบถึงความไม่สมบูรณ์แห่งหนี้ซึ่งจำเลยสามารถนำสืบพยานบุคคลได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 94 วรรคท้าย (มีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1313/2537 และ 288/2538 วินิจฉัยไว้ในทำนองเดียวกัน)

8. ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 94 นี้ ห้ามเฉพาะการสืบพยานบุคคล แต่ไม่ห้ามการนำสืบพยานเอกสารแก้ไขเปลี่ยนแปลงเพิ่มเติมพยานเอกสารด้วยกัน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1311/2515 ตัวแทนของโจทก์ทำสัญญาขายที่ดินให้แก่จำเลย ในสัญญาระบุไว้ว่า ผู้ซื้อได้ชำระและผู้ขายได้รับเงินค่าที่ดินแล้ว ต่อมาตัวแทนโจทก์กับจำเลยได้ทำสัญญากันอีกฉบับหนึ่งมีใจความว่า ได้ตกลงขายที่ดินดังกล่าวให้จำเลย แต่ยังไม่ได้ชำระราคาที่ดินต่อ ก่อน โดยผู้ขายยอมโอนกรรมสิทธิ์ให้ผู้ซื้อไปก่อน และผู้ซื้อจะชำระราคาที่ดินภายในกำหนดวันที่ระบุไว้ ดังนี้แม้สัญญานั้นแรกจะได้ระบุไว้ว่าผู้ขายได้รับเงินค่าที่ดินแล้ว โจทก์ยังมีสิทธินำสืบได้ว่า ได้มีการตกลงทำสัญญากันอีกฉบับหนึ่งแก้ไขหนังสือสัญญาขายที่ดินเดิมในเรื่องเงินค่าที่ดินว่าจำเลยยังไม่ได้ชำระให้แก่จำเลยกันอย่างไร ไม่เป็นการนำพาณบุคคลมาสืบเพิ่มเติม ลักษณะ หรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อความในเอกสาร

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 842/2520 การสืบพยานเอกสาร คือ เรื่องราวของทะเบียนสิทธิและนิติกรรมกับโฉนดที่ดิน เพื่อแสดงว่าคู่สัญญาทำหนดเวลาขายฝากไว้ 4 เดือนนั้น มิใช่เป็นการสืบพยานเพิ่มข้อความในเอกสารสัญญาขายฝากอันต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 94

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3039/2533 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 94 บัญญัติห้ามเฉพาะการนำพาณบุคคลเข้าสืบแทนพยานเอกสาร หรือประกอบข้ออ้างว่า ยังมีข้อความเพิ่มเติมหรือแก้ไขข้อความในเอกสาร ในเมื่อมีกฎหมายบังคับให้ต้องมีเอกสาร

เห็นชอบ กรณีที่โจทก์นำสืบถึงปัมพึกข้อตกลงเกี่ยวกับราคาที่ดิน ตลอดจนเรื่องของการชำระราคาที่ดินคือส่วนหนึ่งของหนี้อจกหนังสือสัญญาขายที่ดินที่จะทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่นั้น จึงไม่เป็นการต้องห้ามตามด้วยทบทัณฑ์กฎหมายตัดสิ้นเชิง

ค้ำพิพากษาศาลฎีกาที่ 805/2539 กรณีที่โจทก์นำสืบถึงข้อตกลงเกี่ยวกับราคาที่ดิน ตลอดจนเรื่องใบวิธีการชำระราคาที่ดินด้วยเช็ค ตามสัญญาจะซื้อขายเป็นเอกสารอิเล็กทรอนิกส์จึงอาจสัญญาซื้อขายที่ดินไม่ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา

94

๙ กรณีที่ต้องซื้อขายทรัพย์ที่มีส่วนรวม แต่สัญญาซื้อขายไม่ได้กล่าวถึงส่วนของท่าน่าจะคงขายด้วยหรือไม่ ต้องถือว่าสัญญាណั้นกล่าวได้คงจะซื้อขายส่วนควบด้วย จะนำสืบพยานบุคคลว่าไม่ได้คงขายส่วนควบด้วยไม่ได้

ค้ำพิพากษาศาลฎีกาที่ 716/2505 เมื่อหนังสือสัญญาระบุว่าขายฝากเรือนหลังหนึ่ง ที่ตั้งอยู่ในหมู่บ้านถึงส่วนควบของเรือนหลังนี้ด้วย และเมื่อเรือนหลังเดียวกันเป็นส่วนควบของเรือนหลังที่ไม่ใช่โดยสภาพของทรัพย์อยู่แล้วจะซื้อขายสืบพยานบุคคลว่า ได้คงกันไว้ก่อนขาย ท่านี่ได้เข้ามาเรือนหลังเดียวกันนี้ไม่ได้

ค้ำพิพากษาศาลฎีกาที่ 685/2507 สัญญาซื้อขายวรรคแรกว่า ที่ดินมีสิ่งปลูกสร้าง ภรรคต่อไปประยุเจตนาของคู่กรณีตกลงซื้อขายที่ดินแปลงนี้ แม้จะไม่ระบุว่าที่ดินพร้อมกับห้องแตงด้วยก็ตาม ก็ต้องหมายความว่าคงขายห้องแควันด้วย เพราะห้องแควันเป็นส่วนควบของที่ดินยังคงติดไปกับที่ดิน ถ้าไม่ซื้อขายกันต้องระบุข้อตกลงไว้เป็นพิเศษ และในกรณีเช่นนี้ โจทก์ไม่มีสิทธินำพยานบุคคลเข้าสืบว่าโจทก์ต้องการขายที่ดินไม่ได้ขายห้องแควันด้วย พรายาเป็นการถือแก้ไขเอกสาร

ค้ำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3102/2534 สัญญาจะซื้อขายมีข้อความว่า ผู้ซื้อขายยอมตกลงจะยกเว้นที่ดินในบดบังที่ 1189 หมายความว่า เป็นการตกลงขายที่ดินหมดทั้งแปลง หมายความว่าจะยกเว้นที่ดินที่ไม่ออกรั่มตลิ่ง ดังนั้น จำเลยจะนำสืบว่า ความจริงไม่ได้ทั่งออกด้วยไม่ได้หมายความว่าจะยกเว้นที่ดินที่ไม่ออกรั่มแปลงเอกสาร

10. การทำสัญญาซื้อขายที่ดินมือเปล่าตกเป็นโฉนด เพราะไม่ได้ทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ แต่อาจสมบูรณ์ในฐานะสัญญาในการครอบครองโดยมีการค่าตอบแทน ซึ่งไม่มีกฎหมายบังคับว่าต้องมีหนังสือมาแสดง กรณีเช่นนี้นำพยานบุคคลได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1131-1132/2533 จำเลยซื้อที่ดินพิพาทซึ่งมี นส. 3 จากโจทก์ โดยไม่ได้ทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตอกเป็นโฉนดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 456 วรรคแรก และ 152 แต่ยอมสมบูรณ์โดยฐานะเป็นนิติกรรมอย่างอื่นได้ตามมาตรา 174 ข้อเท็จจริงได้ความว่าโจทก์ได้มอบการครอบครองที่ดินพิพาทให้จำเลยแล้ว ซึ่งกระทำได้ตามมาตรา 1378 สันนิฐานได้ว่าคู่กรณีตั้งใจให้สมบูรณ์เป็นสัญญาโอนการครอบครองโดยมีค่าตอบแทน ดังนี้ ไม่มีกฎหมายบังคับว่าต้องมีหนังสือมาแสดง จำเลยต้องนำพยานบุคคลมาสืบ และศาลรับฟังพยานบุคคลแทนเอกสารได้ ไม่ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 94

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1212/2536 ที่ดินพิพาทเป็นที่ดินมือเปล่า การที่ บ. ได้มอบการครอบครองที่ดินพิพาทให้แก่ผู้ซื้อแล้ว จึงเป็นการโอนสิทธิการครอบครองที่ดินพิพาทให้แก่ผู้ซื้อโดยชอบด้วยกฎหมาย ไม่จำต้องทำสัญญาซื้อขายเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ การที่โจทก์นำพยานบุคคลมาสืบถึงสิทธิในที่พิพาทว่าบิดาโจทก์ ซึ่งที่ดินพิพาทจาก บ. จึงมิใช่เป็นการนำพยานบุคคลมาสืบแทนพยานเอกสาร หาต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 94 ไม่

11. กรณีสัญญามิได้ระบุหรือกำหนดเวลาชำระหนี้ไว้ เจ้าหนี้จะเรียกให้ลูกหนี้ชำระ เมื่อใดก็ได้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 203 วรรคแรก จำเลยจะนำพยานบุคคลเข้าสืบว่ามิกำหนดเวลาชำระหนี้ไว้ไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1962/2525 เอกสารหลักฐานการยืมเงินที่จำเลยทำให้โจทก์ไว้ไม่ได้ระบุเวลาชำระหนี้ ต้องถือว่าเป็นหนี้ไม่มีกำหนดเวลาชำระหนี้ โจทก์ยื่นมาสิทธิเรียกให้จำเลยชำระหนี้เมื่อใดก็ได้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 203 วรรคแรก การที่จำเลยให้การต่อสู้และขอนำพยานบุคคลมาสืบว่า ได้มีข้อตกลงให้จำเลย

ก็ต้องการให้เป็นไปตามที่ต้องการ แต่เมื่อมาถึงวันนี้แล้ว ก็ต้องยอมรับว่า ไม่สามารถทำให้เป็นไปตามที่ต้องการได้แล้ว

ก็ต้องการจะได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่น แต่ในทางกลับกัน ผู้อื่นก็ต้องการจะได้รับความช่วยเหลือจากตน ดังนั้น จึงมีความต้องการที่จะให้ความช่วยเหลือกัน ซึ่งก็คือความสัมพันธ์ทางสังคมที่สำคัญมาก แต่ในทางกลับกัน ความสัมพันธ์ทางสังคมนี้ ก็เป็นสาเหตุของการต่อสู้และขัดแย้ง ดังนั้น จึงมีความต้องการที่จะลดลงความต่อสู้และขัดแย้ง ซึ่งก็คือความสัมพันธ์ทางสังคมที่สำคัญมาก

၁၃၂

မြန်မာရုပ်ပန်လုပ်မှု ၁၉၆၅

94 รากฟ้า พิชัยพันธุ์ ภานุราษฎร์

13. กรณีที่สัญญาภัยระบุว่า คิดดอกเบี้ยตามกฎหมาย ต้องถือว่ามีอัตราเร้อยละ 7.5 ต่อปี ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 7 จะสืบพยานบุคคลว่าได้ตกลงอัตราดอกเบี้ยกันในอัตราเร้อยละ 15 ต่อปี ไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 497/2506 สัญญายกเว้นข้อความว่า ผู้รับยกเว้นให้ดอกเบี้ยตามจำนวนเงินที่กู้แก่ผู้ให้กู้ตามกฎหมาย ย่อมถือว่ามีอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 7.5 ต่อปี เพราะกรณีต้องด้วยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 7 และจะรับฟังพยานบุคคลเพื่อเปลี่ยนแปลงอัตราดังกล่าวไม่ได้ แม้ในรับเงินที่ผู้ให้กู้ออกให้แก่ผู้กู้จะปรากฏอัตราดอกเบี้ยเท่ากันร้อยละ 15 ต่อปี หรือเกินกว่านั้น ก็ไม่เป็นหลักฐานที่หักด้างว่า ไม่ใช้ร้อยละ 7.5 ต่อปี เพราะมิได้มีลายมือชื่อของผู้กู้ซึ่งเป็นฝ่ายต้องรับผิดในหนี้

ในกรณีที่สัญญาภัยระบุว่าดอกเบี้ยตามกฎหมายนี้ จำเลยก่ออาชนาสืบพยานบุคคลได้ว่า ความจริงได้ตกลงอัตราดอกเบี้ยกันเกินอัตราที่กฎหมายกำหนด เพราะข้อตกลงในเรื่องดอกเบี้ยดังกล่าวเป็นโน้มนา

14. กรณีที่ไม่มีกฎหมายบังคับให้ต้องมีพยานเอกสารมาแสดง ก็ไม่อยู่ในบังคับของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 94

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 412/2490 เอกสารซึ่งไม่มีกฎหมายบัญญัติให้ทำเป็นหนังสือ ถูกความย่อมนำพยานบุคคลมาสืบแก้ไขได้ ไม่ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 94

เอกสารบันทึกการมอบหมายทรัพย์สินเนื่องจากการโอนขายหุ้นนั้น ไม่มีกฎหมายบังคับว่าต้องทำเป็นหนังสือ ถูกกรณีจึงนำพยานบุคคลมาสืบแก้ไขข้อความในเอกสารนั้นได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 415/2491 ในเรื่องทำสัญญาจ้างรักษาโรค ถูกความนำพยานบุคคลมาสืบแก้ไขเปลี่ยนแปลงไปจากหนังสือสัญญาได้ เพราะไม่มีกฎหมายห้าม

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 253/2496 การชำระเงินได้ถอนการขายฝากที่ดิน ไม่มีกฎหมายบังคับให้ทำแบบหรือต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือ จึงสืบพยานบุคคลได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2186/2517 จำเลยทำสัญญาจ้างเหมาให้โจทก์ก่อสร้างโรงเรียนเป็นสัญญาจ้างทั้งของ ซึ่งกฎหมายมิได้บังคับว่าต้องทำเป็นหนังสือ แม้ตามแบบแปลน

ท้าพสัญญาจะแสดงว่าเป็นรูปอการ 4 ห้องเรียน จำเลยก็มีสิทธินำพยานบุคคลเพื่อแก้ไขเปลี่ยนแปลงเอกสารแบบแปลนนั้นให้ว่าถือสัญญามิเขตนาดันแท้จริงที่จะทำกางเข้ามาอีกครั้งจำนวน 8 ห้องเรียน ไม่ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 94

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1729/2512 (ประชุมใหม่) สัญญาเข่าน้ำไม่ต้องทำเป็นหนังสือ ถูกหนี้บ่อน้ำสืบพยานบุคคลได้ว่า ได้มีการมอบใบหุนให้เจ้าหนี้ซึ่งถือไว้เป็นการเข่าน้ำ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1261-1262/2518 ฟ้องเรียกนาทึ่มอบให้ทำต่างดอกรบเมืองเงินกู้คืน ผู้มอบสืบพยานบุคคลได้ ไม่มีกฎหมายบังคับให้ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือในเรื่องน้อยนาให้ทำกินต่างดอกรบเมีย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1401/2525 โจทก์นำสืบเพื่อแสดงให้เห็นว่าได้มอบเงินครบจำนวนตามสัญญาภัยเงินให้แล้วและถือได้ข้อแย้งของโจทก์ขอเก็บไว้ล่วงหน้า เป็นการนำสืบถึงความเป็นมาของเงินด้วยความสัญญาด้วย ไม่เป็นการรับฟังพยานบุคคลแต่เพียงเดินสัญญาด้วย ทั้งการที่โจทก์นำพยานบุคคลเข้าสืบว่าจำเลยชำระดอกรบเมียให้โจทก์แล้วในวันท้าสัญญาด้วยเป็นการนำสืบแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับการรับฟังพยานบุคคลแต่เพียงเดินสัญญาด้วย การรับฟังพยานบุคคลเกี่ยวกับปัญหาดังกล่าวจึงไม่ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 94

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 90/2532 แม้จำเลยจะแจ้งการครอบครองที่พิพาทดาม ส.ค. 1 ได้ยระบุได้ว่าโจทก์ซึ่งเป็นพี่สาวแบ่งให้ก็ตาม จำเลยก็สามเรือน้ำสืบได้ว่า ที่พิพาทดินเป็นของบิดามารดา เมื่อบิดามารดาตาย โจทก์จึงแยแยกสืบได้ร่วมกันทำกินในที่พิพาทด้วยแบ่งปันกันได้ เพราะ ส.ค. 1 ไม่ใช่ออกสารที่กฎหมายบังคับให้ต้องนำมาระเบิด จึงไม่อยู่ในบังคับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 94

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 166/2536 กรณีฟ้องเรียกอาค่าทดแทนที่ดินที่ถูกเวนคืน ไม่มีกฎหมายบังคับให้ต้องมีพยานเอกสารมาแสดง ไม่ใช่เป็นฟ้องบังคับตามสัญญาเชื้อขาย จึงไม่อยู่ในบังคับที่ไม่ให้สืบพยานบุคคลเปลี่ยนแปลงแก้ไขจำนวนเงินในสัญญาเชื้อขาย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1156/2537 การรับสภาพหนี้ไม่จำต้องทำเป็นหนังสือ การที่ศาลรับฟังพยานบุคคลแล้วนำไปเปลี่ยนแปลงแก้ไขตามหนังสือรับสภาพหนี้ จึงไม่ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 94 (ข)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7275/2537 ในสำคัญรับเงินค่ากระเบื้องมิใช้สัญญาซื้อขายหรือสัญญาจะซื้อขาย ไม่มีกฎหมายบังคับให้ต้องมีเอกสารมาแสดง การที่โจทก์นำสืบพยานบุคคลเปลี่ยนแปลงแก้ไข ข้อความในเอกสารดังกล่าว จึงไม่ต้องห้ามให้รับฟังตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 94

15. การนำสืบใช้เงินคู่ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 653 วรรคสอง หมายถึงการชำระหนี้เงินคู่ด้วย แต่ถ้าหากเป็นการใช้เงินคู่ด้วยของย่างอื่นที่มิใช่ตัวเงิน ไม่จำต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือ สามารถนำพยานบุคคลมาสืบถึงการใช้หนี้ด้วยของย่างอื่นซึ่งไม่ใช่ตัวเงินได้ไม่ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 94

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1084/2510 การชำระคอกเบี้ยไม่จำต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 653 วรรคสอง จึงนำสืบพยานบุคคลว่าได้ชำระคอกเบี้ยแล้วได้

การชำระหนี้ด้วยเช็ค เป็นการชำระหนี้ด้วยการออกตัวเงินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 321 วรรคสาม ย่อมถือได้ว่าเป็นการชำระหนี้อย่างอื่นซึ่งมิใช่ชำระหนี้ด้วยเงิน ฉะนั้นแม้จะไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 653 ก็ย่อมรับฟังพยานบุคคลที่นำสืบในเรื่องการชำระหนี้ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1178/2510 การชำระหนี้เงินคู่ด้วยการโอนที่พิพาทให้เจ้าหนี้ เป็นการชำระหนี้อย่างอื่นซึ่งมิใช่การชำระหนี้ด้วยเงิน ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 321

ในกรณีที่เป็นการชำระหนี้ตามมูลหนี้อื่นๆ ที่ไม่มีกฎหมายบังคับว่าต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือสามารถนำสืบการใช้เงินด้วยพยานบุคคลได้ ไม่ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 94

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3412/2537 การชำระหนี้ตามสัญญาซื้อขายนำเกลือไม่มีกฎหมายบังคับให้ต้องมีพยานเอกสารมาแสดง จำเลยย่อมนำพยานบุคคลมาสืบได้ว่าจำเลยซึ่งไม่ได้รับเงินตามใบเสร็จรับเงินที่โจทก์ออกให้ไว้ เพราะเจ้าหน้าที่การเงินของจำเลยทุจริต

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 228/2538 สัญญาซื้อขายที่ดินระบุราคازื้อขายจำนวน 3,000,000 บาท แต่คู่ความยอมรับกันว่าซื้อขายกันจริงในราคา 9,500,000 บาท ดังนั้นสัญญาซื้อขายมีข้อความว่าผู้ซื้อได้ชำระและผู้ขายได้รับเงินค่าที่ดินเรียบร้อยแล้วก็ตาม การที่ผู้ขายนำสืบว่า ยังชำระหนี้ค่าที่ดินไม่ครบถ้วนตามราคานี้แท้จริง จึงไม่เป็นการนำสืบเปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อความในหนังสือสัญญาซื้อขายไม่ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 94(ข) (ตามคำพิพากษาศาลฎีกานี้เป็นเรื่องการชำระหนี้ไม่เกี่ยวกับสัญญาจะซื้อขายหรือสัญญาซื้อขาย จึงสืบพยานบุคคลในข้อนี้ได้)

16. ทะเบียนบ้านและทะเบียนรถยนต์มิใช่เอกสารซึ่งจะต้องนำมาแสดงตามกฎหมาย
คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 940/2487 คู่กรณีอาจสืบว่าผู้มีชื่อในทะเบียนรถยนต์ไม่ใช่เจ้าของที่แท้จริง ความจริงตอนให้ผู้นั้นลงชื่อเป็นผู้รับโอนทางทะเบียนแทนได้ ไม่ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 94

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5586/2534 ทะเบียนบ้านเป็นเพียงหลักฐานของทางราชการที่ระบุว่าใครเป็นเจ้าของบ้านและมีใครอาศัยอยู่ในบ้าน ไม่ใช่หลักฐานแสดงกรรมสิทธิ์ในบ้าน ไม่มีกฎหมายให้ต้องมีพยานเอกสารมาแสดง จึงย่อมสืบพยานบุคคลเปลี่ยนแปลง แก้ไขได้ไม่ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 94

17. การให้สัตยบันัน蜓กสัญญาซื้อขายของสั่งหาริมทรัพย์ไม่มีแบบ นำสืบพยานบุคคลได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 699/2482 การสืบว่า โจทก์ได้ให้สัตยบันัน蜓กสัญญาซื้อขายที่ดินหรือไม่ เป็นการสืบถึงพฤติกรรมอันหนึ่งต่างหากจากสัญญาซื้อขาย จึงไม่เป็นการสืบเพิ่มเติมตัดตอนหรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อความในเอกสาร และไม่ต้องห้ามไม่ให้สืบพยานบุคคลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 94

**18. การนำสืบพยานบุคคลว่า นิติกรณระจังแล้ว ไม่ต้องห้ามนำสืบพยานบุคคล
ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 94**

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1733/2492 โจทก์ฟ้องขอให้ปฏิบัติตามสัญญาประนี
ประนอมขอนความ จำเลยต่อสู้ว่าได้ตกลงเลิกสัญญานี้แล้วและได้มีการตกลงเป็นสัญญา
ประนีประนอมขอนความกันใหม่แล้ว ดังนี้แม้มิได้ทำเป็นหนังสือจำเลยก็ยกขึ้นเป็นข้อต่อ^{สู้ได้} และนำพยานบุคคลสืบได้ ไม่เป็นเปลี่ยนแปลงหนังสือสัญญา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 468/2506 โจทก์ฟ้องว่าจำเลยซื้อของและผิดสัญญาไม่ชำระ
หนี้ให้ครบ การที่จำเลยต่อสู้ว่าจำเลยบอกคืนของที่ซื้อให้โจทก์รินเงินมัดจำและโจทก์ยิน^{ยอม}นั้น ย่อมเป็นข้อต่อสู้ว่า ภายหลังจากทำสัญญาซื้อขายแล้วคู่กรณีได้ทำการตกลงกัน
ใหม่ โดยเลิกสัญญาเดิม จำเลยย่อมนำพยานบุคคลมาสืบได้ ไม่ต้องห้ามตามประมวล
กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 94

**19. การนำสืบถึงที่มาแห่งหนี้หรือมูลหนี้ หรือวัตถุประสงค์ของสัญญา ไม่เป็นการ
นำสืบเปลี่ยนแปลงแก้ไขเอกสาร จึงนำสืบพยานบุคคลได้**

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 325/2486 ข้อความในสัญญามีว่า จำเลยทำสัญญาจะซื้อ
“ข้าวเหนียวกล้องใหญ่” จากโจทก์ การที่จำเลยจะขอสืบพยานบุคคลว่า ข้าวเหนียวชนิด
ตามสัญญาก็คือ ข้าวเหนียวกล้องใหญ่อย่างเดียว ชนิดสีครึ้งเดียวไม่ต้องขัดมันนั้น ย่อมนำสืบได้
 เพราะเป็นการสืบอธิบายความหมายพิเศษแห่งถ้อยคำในสัญญา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1793/2513 โจทก์ฟ้องว่าจำเลยทำสัญญาภัยเงินและรับภัยไป
จากโจทก์แล้ว โจทก์นำสืบพยานบุคคลว่า จำเลยเป็นหนี้ค่าเชื้อเชิ่อสิ่งของบ้าง ยืมเงินก่อน
ทำสัญญาภัยบ้างแล้วรวมทำสัญญาภัยเงินตามฟ้อง ดังนี้ เป็นการนำสืบถึงความเป็นหนี้ตาม
สัญญาภัยไม่เป็นการสืบแก้ไขเปลี่ยนแปลงเอกสารสัญญาภัย และไม่เป็นการสืบหนอกฟ้องนอก
ประเด็น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2484/2534 การที่จำเลยนำสืบว่าโจทก์ทิ้งสองทำสัญญาจะซื้อ
ขายบ้านพิพากับจำเลย แต่ความประสงค์แท้จริงของโจทก์ทิ้งสองก็เพื่อจะซื้อบ้านพิพาก
ให้ อ. บุตร โจทก์ที่ 2 นั้นเป็นเรื่องที่จำเลยนำสืบถึงวัตถุประสงค์ของโจทก์ในการทำสัญญา

นิใช่นำสืบว่าข้อตกลงเป็นอย่างอื่นแตกต่างจากสัญญาอันจะเป็นการนำสืบแก้ไขเปลี่ยนแปลง
เอกสารซึ่งต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 94(๑)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1066/2535 ในคดีฟ้องและสัญญาภัยระบุว่าจำเลยที่ ๑ รับเงิน
จำนวน 1,500,000 บาท ไปจากโจทก์ครบถ้วนในวันทำสัญญาภัย การที่โจทก์นำสืบว่าจำเลย
ที่ ๑ รับเงินไปตามสัญญาภัยจากโจทก์ก่อนวันทำสัญญาภัยบ้าง ในวันทำสัญญาภัยบ้างและหลัง
วันทำสัญญาภัยบ้าง เป็นการนำสืบถึงที่มาหรือรายละเอียดในการที่จำเลยที่ ๑ รับเงินไปจาก
โจทก์ ไม่เป็นการนำพยานบุคคลมาสืบเปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อความในเอกสาร

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1313/2537 จำเลยให้การปฏิเสธว่าไม่ได้ภูเงินจาก ค. ที่
จำเลยนำสืบว่า การทำสัญญาจำนวนไม่มีการมอบเงินกันเป็นการนำสืบหักถังว่า การภูเงิน^๑
ไม่สมบูรณ์ไม่ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 94 วรรคท้าย
และที่จำเลยนำสืบว่าจำเลยเป็นผู้เช่าซื้อและทำหนังสือรับรองการทำประทัยชนีให้ ค. ยืดถือ^๒
ไว้เป็นประกันเงินค่าน้ำที่เป็นการนำสืบถึงมูลเหตุที่จำเลยลงลายมือชื่อในหนังสือมอบอำนาจ
ซึ่งเป็นที่มาแห่งมูลหนี้ภูเงิน^๓ และจำนวนที่โจทก์ฟ้องมิใช่เป็นการนำสืบเพื่อบังคับหรือไม่
บังคับตามสัญญาเช่าซื้อ^๔ จึงไม่อู่ยู่ในบังคับแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
มาตรา 94

20. หากเป็นกรณีที่ไม่ได้พิพากษาระหว่างคู่สัญญาตามนิติกรรม ไม่อู่ยู่ในบังคับของ
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 94 คู่กรณีที่พิพากษามาตรการนำสืบพยาน
บุคคลเปลี่ยนแปลงแก้ไขหรือเพิ่มเติมเอกสารได้

20.1 กรณีพิพากษาระหว่างตัวการและตัวแทน การตั้งตัวแทนที่ต้องทำเป็นหนังสือ
หรือมีหลักฐานเป็นหนังสือตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 798 นั้น ไม่ใช่
แบบหรือหลักฐานของสัญญาตัวแทน สัญญาตัวแทนไม่ต้องทำตามแบบแต่อย่างใด ตาม
มาตรา 798 เป็นเรื่องความผูกพันระหว่างตัวการ กับบุคคลภายนอกเท่านั้น หากมีข้อพิพาก
ระหว่างตัวการกับตัวแทนจึงไม่อู่ยู่ในบังคับของมาตรา 798 ไม่ต้องห้ามนำสืบพยานบุคคล

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 493/2510 การที่โจทก์นำสืบพยานบุคคลว่า ผู้มีชื่อในโฉนด
เป็นตัวแทนของโจทก์นั้น หาได้สืบในข้อพิพากษาระหว่างคู่สัญญาเชื้อชาติที่ดิน ซึ่งกฎหมาย

บังคับให้ทำเป็นหนังสือตามความหมายในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 94 นี้นี่ไม่ แต่เป็นการสืบพยานในข้อพิพาทระหว่าง โจทก์ จำเลย ในกรณีตัวแทนอีกส่วนหนึ่ง จึงไม่เป็นการนำสืบแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อความในเอกสารที่กฎหมายบังคับให้ทำเป็นหนังสือแต่ประการใด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2342/2524 โจทก์จำเลยมิได้พิพาทเกี่ยวกับหนี้ตามสัญญาซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ โดยอาศัยสัญญาตัวแทนเป็นมูลกรณี หากแต่เป็นเรื่องพิพาทระหว่างตัวการตัวแทนตามสัญญาตัวแทนโดยเฉพาะ แม้มิมีหลักฐานการตั้งตัวแทนเป็นหนังสือกีรับฟังพยานบุคคลได้ ไม่อยู่ในบังคับของมาตรา 798 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และการนำสืบของโจทก์ก็ไม่ใช่นำสืบแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อความในเอกสารอันเป็นการต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 4

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5435/2537 โฉนดที่ดินพิพากษ่าโจทก์และจำเลยที่ 3 เป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ จำเลยที่ 3 นำสืบพยานบุคคลว่า โจทก์ผู้มีชื่อในโฉนดที่ดินพิพากษาเป็นตัวแทนของจำเลยที่ 3 หาใช่เป็นการสืบในข้อพิพาทระหว่างคู่สัญญาซื้อขายที่ดินซึ่งกฎหมายบังคับให้ทำเป็นหนังสือตามความหมายในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 94 ไม่ แต่เป็นการสืบพยานบุคคลในข้อพิพาทระหว่าง โจทก์กับจำเลยที่ 3 ในกรณีตัวแทนอีกส่วนหนึ่ง จึงมิใช่เป็นการนำสืบแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อความในเอกสารที่กฎหมายบังคับให้ทำเป็นหนังสือแต่ประการใด

20.2 การนำสืบถึงความจริงระหว่างผู้มีกรรมสิทธิ์ร่วมกัน ไม่ต้องห้ามนำสืบพยานบุคคล

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1248/2491 หนังสือสัญญาซื้อขายมีชื่อผู้ซื้อคนเดียว เมื่อนี้บุคคลอ้างว่าตนผู้ออกเงินเป็นผู้ซื้อค่วย อันเป็นข้อพิพาทระหว่างฝ่ายที่มีชื่อเป็นผู้ซื้อกับผู้อ้างนี้ ย่อมนำสืบพยานบุคคลได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2961/2529 จำเลยเป็นฝ่ายออกเงินซื้อที่ดินพิพากษาทั้งหมดในราคา 60,000 บาท แล้วใส่ชื่อโจทก์เป็นเจ้าของร่วมค่วย เนื่องจากโจทก์เป็นพี่ชายจำเลย และเคยเป็นหัวหน้าครอบครัวทำงานทำไร่ ทำประโยชน์ให้แก่จำเลย การที่สัญญาซื้อขายระบุ

ราคา 25,000 บาท แต่จำเลยนำสืบว่าซื้อมาในราคา 60,000 บาท เป็นการนำสืบถึงความจริงระหว่างผู้มีกรรมสิทธิ์ร่วมกัน ย่อมสืบได้ไม่ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 94(ข)

20.3 ตามสัญญาประกันภัยต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิดจึงจะฟ้องร้องบังคับคดีได้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 867 นั้น หมายถึงการฟ้องร้องกันระหว่างผู้เอาประกันกับผู้รับประกัน ถ้าบุคคลภายนอกเป็นผู้ฟ้องให้ผู้รับประกันภัยรับผิด ไม่อยู่ภายใต้บังคับต้องนำหลักฐานดังกล่าวมาแสดง จึงสืบพยานบุคคลได้ นอกจากนี้ในกรณีบริษัทประกันภัยรับช่วงสิทธิของผู้เอาประกันไปฟ้องໄล่เบี้ยบุคคลภายนอกผู้กระทำละเมิดก็ไม่อยู่ในบังคับต้องนำพยานเอกสารมาแสดงเช่นเดียวกัน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3151/2526 โจทก์ไม่ได้ฟ้องให้จำเลยรับผิดในฐานะที่โจทก์เป็นคู่สัญญาผู้เอาประกันภัยไว้กับจำเลย แต่ฟ้องในฐานะที่โจทก์เป็นผู้เสียหาย เป็นบุคคลภายนอกจึงไม่อยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายที่ต้องนำเอกสารมาแสดง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3888/2537 โจทก์เป็นผู้รับประกันภัยได้ชดใช้ค่าเสียหายตามกรรมธรรม์ประกันภัยแก่ผู้เอาประกันภัยไปแล้ว จึงรับช่วงสิทธิมาฟ้องเรียกเอาแก่จำเลยผู้ขันต่าง มิได้ฟ้องบังคับคดีตามสัญญาประกันภัย จึงไม่อยู่ในบังคับของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 867 วรรคแรก อันต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิดมาแสดง จึงต้องฟ้องร้องบังคับคดีได้แต่ไม่อยู่ภายใต้บังคับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 94

21. กรณีเข้าอสังหาริมทรัพย์ โดยไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือ หรือฟ้องเรียกค่าเสียหายจากผู้เข้าซึ่งยังอยู่ในที่เข้าต่อมาหลังจากสัญญาเช่าระจับแล้ว ไม่ต้องห้ามน้ำสืบพยานบุคคล

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 534/2509 โจทก์ฟ้องว่าจำเลยเข้าที่พิพาทโดยไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือแต่ต่อนำจำเลยกลับอ้างว่าที่พิพาทเป็นของจำเลย ขอให้ขับไล่ ดังนี้ เป็นการฟ้องจำเลยฐานละเมิด มิได้อาศัยสิทธิ์การเช่า การนำสืบถึงการเช่าจึงไม่ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือ ศาลรับฟังพยานบุคคลได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3303/2532 การฟ้องเรียกค่าเสียหายจากผู้เช่า ซึ่งยังคงอยู่ในที่เช่าต่อมาหลังจากสัญญาเช่าระจับแล้ว มิใช่เป็นการฟ้องบังคับตามสัญญาเช่า โจทก์จึงนำพยานบุคคลมาสืบได้ว่า โจทก์จำเลยทดลองขึ้นค่าเช่ากัน หลังจากที่กำหนดไว้ในสัญญาเช่า เพื่อให้ศาลกำหนดเป็นค่าเสียหายให้โจทก์ตามจำนวนดังกล่าวได้ ไม่ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 94

22. การนำสืบพยานบุคคลแทนพยานเอกสาร เพิ่มเติมตัดตอน หรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อความในเอกสารตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 94 วรรคแรก เป็นข้อกฎหมายอันเกี่ยวด้วยความสงบเรียบร้อยของประชาชน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1514/2538 การนำสืบพยานบุคคล เพื่อเบ่งบัญแปลงแก้ไขในสัญญาซื้อขายซึ่งต้องห้ามให้รับฟังตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 94(ข) เป็นข้อกฎหมายอันเกี่ยวด้วยความสงบเรียบร้อยของประชาชน ซึ่งศาลเห็นสมควรยกขึ้นวินิจฉัยได้ตามมาตรา 142(5)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4686/2540 แม้ว่าในชั้นอุทธรณ์โจทก์จะมิได้ยกข้อกฎหมายเรื่องห้ามนำสืบพยานบุคคลเพิ่มเติม ตัดตอน หรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อความในเอกสารตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 94(ข) ขึ้นว่ากล่าวไว้ในคำฟ้องอุทธรณ์ แต่ปัญหาดังกล่าวเป็นข้อกฎหมายเกี่ยวด้วยความสงบเรียบร้อยของประชาชน โจทก์จึงยกขึ้นฎีกาได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 249 วรรคสอง

การปิดอาคารและบันทึกพยานเอกสาร

การชำระค่าธรรมเนียมหรืออากรและบันทึกพยานเอกสารนั้น ตามประมวลกฎหมายรัษฎากร มาตรา 118 บัญญัติว่า “ตราสารใดไม่ปิดและบันทึกพยานเอกสารนั้นเป็นพยานหลักฐานในคดีแพ่งไม่ได้ จนกว่าจะได้เสียอากร โดยปิดและบันทึกพยานเอกสารนั้นเป็นพยานหลักฐานในคดีแพ่งไม่ได้ แต่ทั้งนี้ ไม่เป็นการเดือนเสียสิทธิที่จะเรียกเงินเพิ่มอากร ตามมาตรา 113 และ 114”

ตราสารที่อยู่ในบังคับต้องปฏิบัติการແສດມປິ່ນ ມີຮາບລະເອີຍຄອງຢູ່ໃນບໍລິຫວັດຕາມການ
ແສດມປິ່ນ ຜົນອືນຍາລັກນຳພະແ່ງຕາມການທີ່ຈະຕົ້ນປິ່ນການແສດມປິ່ນ ແລະຄ່າການແສດມປິ່ນທີ່ຈະ
ຕົ້ນເສີຍ ທີ່ໄດ້ແກ່ ຕາມການອັນເປັນຫລັກສູນແ່ງສຶກສິນທີ່ໜ້າລາຍ ເຊັ່ນ ສັນຍາເຂົ້າ ເຂົ້າຊົ່ວ ອູ້ເຂົ້າ
ເນີກເຈີນເກີນບໍລິຫວັດ ຈັ້ງທຳນອງ ກຽມຮຽນມີປະກັນກີບ ໃນມອບດັນຈາ ໃນມອບດັນທະ ຕົ້ວເຈີນ
ຊາລາ ເອກສາຣ໌ທີ່ແສດງວ່າມີການຂໍຮະໜີຕາມສັນຍາແລ້ວ ເປັນຕາມການທີ່ຕົ້ນປິ່ນການແສດມປິ່ນ
ແລະການແສດມປິ່ນທີ່ປົດບັນຕາມການຈະຕົ້ນມີການຈົດໜ່າໂດຍນຸກຄລທີ່ຮະບູໄວ້ໃນບໍລິຫວັດຕາມການ
ແສດມປິ່ນ ການຈົດໜ່າເປັນການທຳໄຫ້ແສດມປິ່ນໃໝ່ໄດ້ອີກຕ່ອໄປ ປົກຕົກຈະຈົດເປັນເສັ້ນຄ່ອມ
ນັນແສດມປິ່ນ ແຕ່ການປະທັນຕາວັນທີ່ລົງບັນການແສດມປິ່ນກີບຄືວ່າເປັນການຈົດໜ່າແລ້ວ

ຜລຂອງການທີ່ມີໄດ້ປິດແສດມປິ່ນໃໝ່ໃຫ້ບົນຫຼັດຕາມອັຕຣາທີ່ກູ່ຫມາຍກຳຫັນດ ພຣີປິດ
ກຽມດັ່ວນແລ້ວແຕ່ມີໄດ້ຈົດໜ່າ ມີຜລທຳໄຫ້ຄາລ໌ໄມ່ຍ່ອມຮັບພັງຕາມການນັ້ນເປັນພຍານຫລັກສູນໃນຄົດ
ແພ່ງ ຕາມປະນວລົກຄູ່ຫມາຍວິທີພິຈາລາຄາວັນແພ່ງ ມາຕາ 86 ວຽກທັນໆ ປະກອບ
ປະນວລົກຄູ່ກາງ ມາຕາ 118

ຄຳພິພາກຍາສາລົງກົດກຳທີ່ 955/2487 ເອກສາຣ໌ກູ່ປິດການແສດມປິ່ນໄໝກຽມ ຈະໄດ້ເປັນ
ພຍານຫລັກສູນໃນຄົດຟ້ອງເຮັດວຽກເກີນກູ່ໄມ້ໄດ້

ຄຳພິພາກຍາສາລົງກົດກຳທີ່ 1111/2512 ໂຈທກ໌ຟ້ອງເຮັດວຽກເກີນທີ່ຈໍາເລີຍທີ່ 1 ກູ່ໄປແລະຈໍາເລີຍທີ່
2 ເປັນຜູ້ຄໍາປະກັນຈໍາເລີຍທີ່ 2 ໄທກວ່າ ໄນມີເຈດນາທຳສັນຍາຄໍາປະກັນການກູ່ເຈີນ ແຕ່ເປັນ
ເຮືອງເກື່ອງກັບການຈື້ອຍທີ່ຄືນແລະຫ້ອງແຕວ ຈໍາເລີຍທີ່ 2 ຄໍາປະກັນແຕ່ເພີ່ມວ່າຈະໄນ້ໄທ້ຈໍາເລີຍທີ່
1 ເຂົ້າໄປເກື່ອງເຂົ້າໃຈກ່ອງເອາຫວັນພົນທີ່ຈື້ອຍກືນເຖິງນັ້ນ ດັ່ງນີ້ຈໍາເລີຍທີ່ 2 ມີໄດ້ໃຫ້ການຮັບ
ແລະເປັນຫຼາທີ່ຂອງໂຈທກ໌ທີ່ຈະຕົ້ນພິສູງນີ້ໃຫ້ສາລ໌ເຫັນວ່າ ຈໍາເລີຍທີ່ 2 ເປັນຜູ້ຄໍາປະກັນການກູ່ເຈີນ
ຈົ່ງຈໍາເປັນທີ່ໂຈທກ໌ຈະຕົ້ນອ້າງໜັງສື່ສັນຍາຄໍາປະກັນເປັນພຍານຫລັກສູນໃນຄົດຟ້ວຍ ເນື້ອ
ສັນຍາຄໍາປະກັນທີ່ໂຈທກ໌ອ້າງປິດແສດມປິ່ນພິຍັງ 1 ນາທ ແຕ່ຕາມປະນວລົກຄູ່ກາງທີ່ຕົ້ນປິດ 10
ນາທ ເອກສາຣ໌ສັນຍາຄໍາປະກັນຈົ່ງໃໝ່ເປັນພຍານຫລັກສູນໄມ້ໄດ້

ຄຳພິພາກຍາສາລົງກົດກຳທີ່ 955/2487 ເອກສາຣ໌ກູ່ປິດການແສດມປິ່ນໄໝກຽມ ຈະໄດ້ເປັນພຍານ
ຫລັກສູນໃນຄົດຟ້ອງເຮັດວຽກເກີນກູ່ໄມ້ໄດ້

คำพิพากย์ศาลฎีกาที่ 1111/2512 โจทก์ฟ้องเรียกเงินที่จำเลยที่ 1 ถูกไป และจำเลยที่ 2 เป็นผู้ค้ำประกันจำเลยที่ 2 ให้การว่า ไม่มีเจตนาทำสัญญาค้ำประกันการถูกเงิน แต่เป็นเรื่องเกี่ยวกับการซื้อขายที่ดินและห้องแคร์ จำเลยที่ 2 ค้ำประกันแต่เพียงว่าจะไม่ให้จำเลยที่ 1 เข้าไปเกี่ยวข้องเรียกร้องเอาทรัพย์สินที่ซื้อขายคืนเท่านั้น ดังนี้จำเลยที่ 2 มิได้ให้การรับและเป็นหน้าที่ของโจทก์ที่จะต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่า จำเลยที่ 2 เป็นผู้ค้ำประกันการถูกเงินซึ่งจำเป็นที่โจทก์จะต้องอ้างหนังสือสัญญาค้ำประกันเป็นพยานหลักฐานในคดีด้วย เมื่อสัญญาค้ำประกันที่โจทก์อ้างปิดแสตมป์เพียง 1 นาท แต่ตามประมวลรัษฎากรต้องปิด 10 นาท เอกสารสัญญาค้ำประกันจึงใช้เป็นพยานหลักฐานไม่ได้

คำพิพากย์ศาลฎีกาที่ 2738/2517 หนังสือสัญญาถูกเงินที่โจทก์ส่งอ้างเป็นพยานหลักฐานต่อศาลมิได้ชีดม่าแสตมป์ จึงใช้เป็นพยานหลักฐานในคดีไม่ได้ตามประมวลรัษฎากร มาตรา 118 เป็นผลให้คดีโจทก์ไม่มีหลักฐานที่จะพิสูจน์ว่าจำเลยถูกเงินโจทก์ตามที่ฟ้อง (คำพิพากย์ฎีกาที่ 1400/2522, 2039/2523 วินิจฉัยในทำนองเดียวกัน)

คำพิพากย์ศาลฎีกาที่ 342/2521 หนังสือมอบอำนาจให้ฟ้องคดีไม่ได้ปิดอาคารแสตมป์รับฟังเป็นพยานหลักฐานว่ามีการมอบอำนาจไม่ได้

คำพิพากย์ศาลฎีกาที่ 609/2537 โจทก์ฟ้องว่าจำเลยถูกเงินโจทก์และได้รับเงินถูกไปแล้ว จำเลยให้การว่าจำเลยไม่เคยถูกเงินโจทก์ ด้วยมือชื่อในสัญญาถูกเป็นลายมือชื่อปลอม โจทก์จะต้องอ้างสัญญาถูกเป็นพยานหลักฐานในคดี เมื่อหนังสือสัญญาถูกเงินที่โจทก์อ้างเป็นพยานต่อศาลมิได้ชีดม่าแสตมป์ จึงใช้เป็นพยานหลักฐานในคดีไม่ได้ตามประมวลกฎหมายรัษฎากร มาตรา 118 ดังนี้ ถือว่าโจทก์ไม่มีหลักฐานที่จะรับฟังว่าจำเลยถูกเงินโจทก์

ข้อสังเกต

- ตราสารที่ปิดอาคารแสตมป์ไม่ถูกต้องสมบูรณ์ ตามประมวลรัษฎากร มาตรา 118 นั้น จะใช้เป็นพยานหลักฐานไม่ได้เฉพาะในคดีแพ่งเท่านั้น ไม่รวมถึงคดีอาญาด้วย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 621/2524 กระบวนการนี้ขึ้นของกลางในคดีอาญา ซึ่งศาลฎีก้าสั่งให้รับนั้นเอกสารที่มิได้ปิดเอกสารตามปัจจุบันประมวลกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค มาตรา 118 ห้ามนิใช้ให้เป็นพยานหลักฐานเฉพาะคดีแพ่งเท่านั้น หากได้ห้ามนิใช้รับฟังในคดีอาญาด้วยไม่ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3318/2526 วินิจฉัยในทำนองเดียวกัน)

2. แม้ตราสารจะมิได้มีการปิดแสดงปี หรือปิดแสดงปีไม่ครบหรือมิได้ขึ้นมาในขณะที่ทำการสารนั้น แต่ต่อมาได้มีการปิดแสดงปีจนครบบริบูรณ์และขึ้นมาภายหลัง ก็ถือว่าได้มีการปิดแสดงปีถูกต้องและรับฟังเอกสารเป็นพยานได้ แม้จะมีการฟ้องคดีและมีการอ้างตราสารนั้นไปแล้ว จึงปิดแสดงปีและขึ้นมาภายหลังก็ยังถือว่าใช้ได้ แต่จะต้องทำเสียก่อนที่ศาลพิพากษา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1225/2506 การปิดเอกสารแสดงปีในตราสารเพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานในคดีแพ่งนั้น ประมวลกฎหมายว่าด้วยคุ้มครองผู้บริโภค มาตรา 118 ระบุว่า ระหว่างการนำสืบเอกสารนั้น การปิดเอกสารแสดงปีในตราสารจะกระทำเมื่อใดก็ได้ แต่ต้องก่อนศาลมีคำพิพากษา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1121-1122/2512 เอกสารใบรับเงินซึ่งมิได้ปิดเอกสารแสดงปีในวันออกใบรับเงินนั้น เมื่อมีการปิดเอกสารแสดงปีครบถ้วน และขึ้นมาแล้ว แม้จะมิได้เสียเงินเพิ่มจาก ศาลก็รับฟังเป็นพยานหลักฐานในคดีแพ่งได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1286/2522 ในมองอ่านใจฟ้องคดี ปิดเอกสารแสดงปีครบถ้วนแต่ไม่ได้ขึ้นมา ศาลชั้นต้นสั่งคงสืบพยานโจทก์จำเลยแล้ว โจทก์ขออนุญาตขึ้นมาฟ้องคดี ดังนี้ศาลอนุญาตให้โจทก์ขึ้นมาฟ้องคดีแพ่งและพิจารณาพิพากษากดีต่อไปไม่ควรยกฟ้องเสียทันที

3. แม้เอกสารที่อ้างเป็นพยานจะเป็นตราสารซึ่งจะต้องปิดเอกสารแสดงปีตามประมวลกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค มาตรา 118 ก็ตาม แต่ถ้าคุ้มครองอีกฝ่ายหนึ่งยอมรับถึงความถูกต้องแท้จริงของเอกสารนั้น ก็ถือว่าข้อเท็จจริงรับฟังได้ตามที่คุ้มครองอีกฝ่ายยอมรับไม่จำต้องอาศัยเอกสารดังกล่าวเป็นพยาน จึงไม่จำต้องปิดเอกสารแสดงปีในเอกสารที่อ้างนั้น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1484/2505 แม้เอกสารสัญญาที่โจทก์นำมาฟ้องเรียกเงินจำเลยมิได้ปิดเอกสารแสดงปีบริบูรณ์อันจะใช้เป็นพยานหลักฐานในคดีแพ่งไม่ได้ก็ตาม หาก

จำเลยให้การรับว่า ได้ทำเอกสารนั้นให้โจทก์ไว้จริงก็ย่อมฟังได้ว่าจำเลยถูกเงินโจทก์โดยมีหลักฐานเป็นหนังสือ โดยไม่ต้องอาศัยพึงจากเอกสาร

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1049/2515 โจทก์ฟ้องว่าจำเลยทำสัญญาค้ำประกันตามสำเนาเอกสารท้ายฟ้อง จำเลยให้การรับว่า ลงชื่อเป็นผู้ค้ำประกันตามสำเนาเอกสารท้ายฟ้องจริง แต่ต่อสืบว่าลงชื่อในฐานะกรรมการกระทำแทนบริษัทนิติบุคคล ไม่มีเจตนาค้ำประกันเป็นส่วนตัว ตามคำให้การจำเลยดีอีกได้ว่าจำเลยรับว่าได้ทำสัญญาค้ำประกันจริง แม้สัญญาค้ำประกันนั้นจะมิได้ปิดอาการแสตมป์ซึ่งตามประมวลรัษฎากรห้ามรับฟังเป็นพยานหลักฐานในคดีแพ่ง ก็คือไม่จำเป็นต้องอาศัยสัญญาค้ำประกันเป็นหลักฐาน เพราะมีประเด็นแต่เพียงว่าจำเลยได้ทำสัญญาค้ำประกันเป็นส่วนตัวหรือไม่ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2325/2521 วินิจฉัยในทำนองเดียวกัน)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 309/2514 สัญญาถูกมิได้ปิดอาการแสตมป์ ซึ่งตามประมวลรัษฎากร มาตรา 118 จะใช้เป็นหลักฐานในคดีแพ่งไม่ได้นั้น เมื่อผู้ถูกรับว่าได้ถูกเงินไปตามฟ้องจริง ก็ไม่จำเป็นต้องอาศัยสัญญาถูกเป็นหลักฐานในคดี ศาลพิพากษาให้ผู้ถูกรับรองเงินให้แก่ผู้ให้ถูกได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2668/2519 โจทก์ถ่าวินฟ้องว่า โจทก์ได้มอบให้ ศ. เป็นผู้ฟ้องคดีนี้แทนตามใบมอบอำนาจท้ายฟ้อง จำเลยมิได้ให้การต่อสู้ในเรื่องนี้ ถือว่าจำเลยยอมรับว่า ศ. ได้รับมอบอำนาจที่ไม่ถูกต้องตามใบมอบอำนาจนั้นจริง ทั้งศาลชั้นต้นก็มิได้ลงเสียงว่าเป็นการมอบอำนาจที่ไม่ถูกต้อง จึงฟังได้ว่าโจทก์ได้มอบอำนาจให้ ศ. ฟ้องคดีจริง ไม่มีประเด็นที่โจทก์จะต้องนำสืบในข้อนี้ โจทก์ไม่ต้องส่งใบมอบอำนาจเป็นพยานหลักฐานต่อศาลอีก ในนามของนั้นจะปิดอาการแสตมป์หรือไม่ ก็ไม่มีผลกระทบกระเทือนต่อการรับฟังข้อเท็จจริงที่จำเลยมิได้โถด้วยเช่นว่า ศ. มีอำนาจฟ้อง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3080/2523 จำเลยให้การว่า ผู้ลงชื่อในใบมอบอำนาจไม่ได้เป็นผู้มีอำนาจลงชื่อทำการแทนบริษัท ในนามของนั้นไม่สมบูรณ์ ดังนี้ไม่มีประเด็นว่าบริษัทโจทก์ไม่ได้มอบอำนาจให้ฟ้องคดีนี้ เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่าผู้ลงชื่อในนามลงชื่อ

แทนบริษัท แม่ใบมอนอ่านนี่ได้ปิดอาการแสดงปี ก็ไม่ต้องอาศัยข้อเท็จจริงนี้จากใบมอนอ่านน่า

คำพิพากย์ศาลฎีกานี้ 2015/2532 จำเลยให้การรับว่า จำเลยเป็นผู้ลงลายมือชื่อสั่งจ่ายเช็คพิพากและเป็นผู้สัลกหลังเช็คพิพาก ทั้งมิได้โ้างเดียงว่าธนาคารตามเช็คไม่ได้ปฏิเสธการจ่ายเงิน ขณะนั้น โจทก์จึงไม่ต้องส่งอ้างเช็คพิพากเป็นพยานหลักฐานอีก เพราะเป็นข้อเท็จจริงที่จำเลยยอมรับแล้ว ดังนั้น แม่เช็คพิพากจะปิดอาการแสดงปีไม่ถูกต้อง ก็รับฟังได้ว่าจำเลยเป็นผู้สั่งจ่ายและสัลกหลังเช็คพิพาก

4. หากเอกสารที่อ้างเป็นพยานนี้ไม่เป็นตราสารที่ต้องปิดอาการแสดงปีตามที่กำหนดไว้ในบัญชีท้ายประมวลรัษฎากรแล้ว ก็ไม่ต้องปิดอาการแสดงปี

คำพิพากย์ศาลฎีกานี้ 112/2521 เอกสารเป็นจดหมายของจำเลยถึงโจทก์และบันทึกของจำเลยว่า “ได้รับเงินกู้จากโจทก์ตามจำนวนที่ระบุไว้ เป็นหลักฐานการกู้ยืมเงินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 653 วรรคหนึ่ง แต่มิใช่ตราสารการกู้ยืมเงินตามประมวลรัษฎากร มาตรา 104” ไม่ต้องติดอาการแสดงปี ก็รับฟังเป็นพยานหลักฐานได้

คำพิพากย์ศาลฎีกานี้ 719/2524 บันทึกตอนท้ายของเอกสารที่เกี่ยวกับจำเลยที่ 2 ว่า “ทั้งนี้ บ. ผู้ก้าวกระโดดและมองอ่านใจให้นำหลักฐานมาค้ำประกันไว้ด้วย” และจำเลยที่ 2 ได้ลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐานนั้น ข้อความดังกล่าวเป็นเพียงหลักฐานเป็นหนังสือที่แสดงว่าจำเลยที่ 2 ได้ค้ำประกันหนี้รายนี้เท่านั้น ไม่ใช่หนังสือสัญญาค้ำประกัน จึงยังไม่เข้าลักษณะแห่งตราสารค้ำประกันตามบัญชีอัตราการแสดงปีที่จะต้องปิดอาการแสดงปีตามมาตรา 118 แห่งประมวลรัษฎากร ขณะนั้นแม้มิได้ปิดอาการแสดงปีก็ใช้เป็นพยานหลักฐานในคดีได้

คำพิพากย์ศาลฎีกานี้ 553/2526 เอกสารที่มีใจความว่า ส. ขอเช่าที่พิพากต่อไป หากโจทก์ต้องการใช้ที่คืนเมื่อใดก็ยินดีจะคืนให้ไม่มีรายละเอียดเกี่ยวกับการเช่าและไม่ได้ตกลงจะให้ค่าเช่า จึงไม่เป็นสัญญาเช่า แต่เป็นหนังสือที่ ส. รับรู้สิทธิของโจทก์ในที่พิพากไม่ต้องติดอาการแสดงปี คาดรับฟังเอกสารดังกล่าวได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 148-149/2534 หนังสือขอเปิดบัญชีเงินฝากกระแสรายวัน เป็นเพียงคำเสนอฝ่ายเดียวของการขอเปิดบัญชีเงินฝากกระแสรายวันกับโจทก์ ไม่ใช่ตราสารที่จะต้องติดต่อการแสวงปัจจานประมวลรัษฎากร แม้เอกสารดังกล่าวจะไม่ได้เปิดรายการแสวงปัจจานปี ที่รับฟังเป็นพยานหลักฐานได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1739/2539 เอกสารหมาย จ. 1 และ จ. 2 เป็นจดหมายที่ จำเลยมีถึงโจทก์ และจำเลยได้บันทึกไว้ด้านหลังของจดหมายแต่ละฉบับนั้นว่า จำเลยได้รับเงินจำนวนที่ขอขึ้นในแต่ละฉบับนั้นเป็นการถูกต้องแล้ว พร้อมกับลงลายมือชื่อวันเดือนปีไว้ด้วย เอกสารหมาย จ. 1 และ จ. 2 จึงเป็นเพียงพยานหลักฐานแห่งการถูกยืนยันประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 653 อย่างหนึ่งเท่านั้น หากใช้เป็นลักษณะแห่งตราสารการถูกยืนยันตามจำนวนที่ระบุไว้ในแต่ละฉบับนั้นโดยตรง อันจะพึงต้องปิดรายการแสวงปัจจานปีไม่ศาลจึงรับฟังเอกสารหมาย จ. 1 และ จ. 2 เป็นพยานในคดีนี้ได้

การเสียค่าอ้างเอกสาร

นอกจากการปิดรายการแสวงปัจจานแล้วค่าสำหรับตราสารบางชนิดแล้ว การอ้างเอกสารเป็นพยานต่อศาลจะต้องเสียค่าธรรมเนียมตามตาราง 2 (5) ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งระบุว่าค่าเอกสารเป็นพยานในศาลชั้นต้นฉบับละ 5 บาท แต่รวมกันแล้วไม่เกิน 200 บาท ชั้นอุทธรณ์และฎีกាជันบันละ 10 บาท แต่รวมกันแล้วไม่เกิน 400 บาท โดยให้ชำระเมื่อส่งเอกสารนั้นต่อศาล ซึ่งถ้าค่าความฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตาม ศาลย่อนไม่รับฟังพยานเอกสารนั้น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 86 ซึ่งบัญญัติว่า พยานหลักฐานที่รับฟังได้ แต่ได้ยื่นฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ให้ศาลปฏิเสธไม่รับพยานหลักฐานนั้นไว้ อย่างไรก็ได้ ศาลมักไม่ค่อยเคร่งครัดกับเรื่องค่าอ้างเอกสารนี้เท่าไนก กล่าวก็อ หากศาลตรวจพบว่าค่าความยังไม่ได้ชำระค่าอ้างเอกสาร ศาลก็จะแจ้งให้ชำระเสีย แม้จะล่วงเวลา漫นานาเท่าใดก็ไม่สำคัญ ถ้าไม่ปรากฏว่าค่าความฝ่ายที่ห้างเอกสารจะไม่เสียค่าอ้างแล้ว ศาลก็จะอนุญาตให้ค่าความเสียค่าอ้าง และรับฟังพยานเอกสารนั้น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1094/2495 คู่ความอ้างเอกสารในสำนวนของศาลเป็นพยาน ไม่ต้องเรียกเอกสารมาจากที่อื่น เมื่อปรากฏว่าผู้อ้างชี้แจงไม่ได้เสียค่าอ้าง ศาลก็ชอบที่จะเรียกให้ผู้อ้างชี้แจงซ้ำค่าธรรมเนียมการอ้างเอกสารนั้นเสียก่อนที่จะพิพากษาคดี ต่อเมื่อผู้อ้างขัดขืน ไม่ชำระตามคำสั่ง ศาลจึงควรไม่รับฟังเป็นพยาน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3/2503 โจทก์อ้างสัญญาภัยและเสียค่าอ้างสำหรับสัญญาภัยไว้แล้วโดยชอบ จำเลยขอให้ศาลอสั่งสัญญาภัยไปให้ผู้ชำนาญตรวจพิสูจน์และขออ้างรายงานผลการตรวจพิสูจน์นั้นด้วย ทั้งจำเลยได้ยอมชำระค่าธรรมเนียมการตรวจพิสูจน์โดยครบถ้วนแล้ว ครั้นเมื่อรายงานผลการตรวจพิสูจน์นั้นเป็นพิรุธแก่จำเลย และบัดແย়েংกับคำพยานบุคคลของจำเลย จำเลยจึงไม่ยอมเสียค่าอ้างรายงานการตรวจพิสูจน์นั้น โดยจำเลยเห็นว่า ศาลจะได้ไม่รับฟังรายงานผลการตรวจพิสูจน์ดังกล่าว เมื่อรายงานผลการตรวจพิสูจน์นี้ ปรากฏต่อศาล ศาลก็ย่อมรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 86 วรรคท้าย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1461/2513 จำเลยผู้อ้างเอกสารมิได้ชำระค่าอ้างเอกสารตามกำหนด มาแตลงชำระก่อนวันที่ศาลพิพากษา 1 วัน โดยอ้างว่าหลงลืม เมื่อเอกสารนั้นๆ มีความสำคัญแก่คดีและน่าเชื่อว่าจำเลยหลงลืมจริง ศาลควรรับค่าอ้างเอกสารและรับฟังเอกสารนั้นๆ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 235-241/2517 การที่โจทก์เสียค่าอ้างเอกสารไม่ครบ ไม่ปรากฏว่าโจทก์จะฝ่าฝืนไม่เสีย เมื่อศาลอุทธรณ์มีคำสั่งให้โจทก์เสียให้ครบและโจทก์เสียครบ ก็รับฟังเอกสารทั้งหมดเป็นพยานได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1486/2525 ศาลชั้นต้นสั่งให้โจทก์เสียค่าอ้างเอกสาร โจทก์ไม่ได้เสียเพราจะไม่ทราบและเข้าหน้าที่มิได้เรียกร้องจากโจทก์ ดังนี้จะถือว่าโจทก์ขัดขืนไม่ยอมเสียค่าอ้างไม่ได้ เมื่อศาลอุทธรณ์สั่งให้เรียกเก็บก่อนอ่านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ และโจทก์ได้ชำระครบถ้วนแล้ว เอกสารดังกล่าวจึงเป็นเอกสารที่รับฟังได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1958/2536 โจทก์ชาระค่าอ้างเอกสารภายหลังที่ศาลมีคำสั่นตันพิพากษาแล้ว แต่ก่อนที่จำเลยจะฟ้องอุทธรณ์ แสดงว่าโจทก์ประสงค์ให้ศาลมีคำสั่นตันรับฟังเป็นพยานเอกสาร และได้แก้ไขข้อหลงล้มแล้ว ไม่ทำให้การรับฟังพยานเอกสารของโจทก์ถึงกับเสียไป ศาลฎีกายื่นรับฟังพยานเอกสารดังกล่าวของโจทก์มาประกอบการวินิจฉัยได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2468/2538 ค่าอ้างเอกสารเป็นค่าธรรมเนียมอื่นๆ เมื่อโจทก์มิได้จงใจจะไม่ชาระค่าธรรมเนียมดังกล่าว และศาลมีคำสั่นตันรับฟังพยานหลักฐานอันสำคัญ ซึ่งเกี่ยวกับประเด็นข้อสำคัญในคดีประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 87 (2) กำหนดอำนาจศาลรับฟังพยานหลักฐานนี้ได้
